

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“	1
Valdkonnapädevus	2
Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht.....	2
Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste arengu toetamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine	4
Õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega	6
Läbivate teemade rakendamise võimalusi.....	8
Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	8
Eesti keele ainekava.....	13
Õppeaine kirjeldus	13
Eesti keele kursusekavad.....	15
G1 1. kursus „Keel ja ühiskond“	16
G1 2. kursus „Praktiline eesti keel I“	19
G1 3. kursus „Praktiline eesti keel II“	22
G2 1. kursus „Meedia ja mõjutamine“	25
G2 2. kursus „Praktiline eesti keel III“	28
G3 1. kursus „Teksti keel ja stiil“	31
G3 2. kursus „Töö tekstiga“	34
Kirjanduse ainekava.....	37
Õppeaine kirjeldus	37
Kirjanduse kursusekavad.....	41
G1 1. kursus „Pärimus ja kirjandus“	42
G1 2. kursus „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“	46
G2 1. kursus „Identiteet ja eesti kirjandus“	49
G2 2. kursus „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“	53
G2 3. kursus „20. sajandi kirjandus“	57
G3 1. kursus „Kirjandus ja ühiskond“	60
G3 2. kursus „Nüüdisaja kirjandus“	64
Eesti keel teise keelena kursusekavad	67
Eesti keel teise keelena 1. kursus.....	67
Eesti keel teise keelena 2. kursus.....	69

Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust ning väärtustada keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailmakultuuri osana. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjanduspädevus tähendab oskust eri liiki tekste mõista, luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) väärtustab keelt ja kirjandust kui (rahvus)kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendajat ning mõtlemis- ja tunnetusvahendit, teadvustab keelt identiteedi osana, väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- 3) mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 4) arendab oma loovvõimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi ning eri žanris tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- 5) mõistab keele ja kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuuriväärtust ning tähtsust iseenda arengus;
- 6) väärtustab lugemist, suunab oma lugemust, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Ainevaldkonna õppeained on eesti keel, kirjandus ning eesti keel teise keelena. Kohustuslikud kursused õppeainete kaupa on järgmised:

- 1) eesti keel – 7 kursust: „Keel ja ühiskond“, „Praktiline eesti keel I“, „Praktiline eesti keel II“ „Meedia ja mõjutamine“, „Praktiline eesti keel III“, „Teksti keel ja stiil“, „Töö tekstiga“;
- 2) kirjandus – 7 kursust: „Pärimus ja kirjandus“, „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“ „Identiteet ja eesti kirjandus“, „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“, „20. sajandi kirjandus“, „Kirjandus ja ühiskond“, „Nüüdisaja kirjandus“.

Valikaine „Eesti keel teise keelena“ kaks kursust.

EESTI KEEL JA KIRJANDUS				
Eesti keel				
Aste	Õppesuund	Kursused		ÕK
G1	kõik suunad	1.	Keel ja ühiskond	RK
		2.	Praktiline eesti keel I	RK
		3.	Praktiline eesti keel II	RK
G2	kõik suunad	4.	Meedia ja mõjutamine	RK
		5.	Praktiline eesti keel III	RK
G3	kõik suunad	6.	Teksti keel ja stiil	RK
		7.	Töö tekstiga	SK
Kirjandus				
Aste	Suund	Kursused		ÕK
G1	Kõik suunad	1.	Pärimus ja kirjandus	RK
		2.	Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I	RK
G2	Kõik suunad	3.	Identiteet ja eesti kirjandus	RK
		4.	Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II	SK
		5.	20. sajandi kirjandus	RK
G3	Kõik suunad	6.	Kirjandus ja ühiskond	RK
		7.	Nüüdisaja kirjandus	SK

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Gümnaasiumi keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tunda õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevoime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Keele ja kirjanduspädevus aitab õpilasel eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhelda, motiveeritult ja enastjuhtivalt õppida ning tegutseda. Eesti keele valdamine Eestis on

hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus gümnaasiumis on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus, kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Tekstitoimingud hõlmavad tekstide funktsionaalset lugemist, nende üle arutlemist ja kriitilist hindamist, keeleliste ja stiililiste väljendusvahendite eritlemist ja analüüsi, nende praktilist rakendamist tekstiloomes ning trükitud ja digitaalsete keeleressursside kasutamist. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

Keeleõppes (7 kursust) lõimitakse mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega. Keeleteadmisi täiendavad kursused kajastavad ühiskonna ja kultuuri toimimist, inimestevahelist suhtlemist nii kõnes kui ka kirjas, meediavaldkonna funktsioneerimist ja mõju. Keeleõppes valib õpetaja ühiskondlikult olulised autentsed tekstitüübid ja -liigid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Oskust tekste funktsionaalselt lugeda, neid mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse praktilise eesti keele kursustel ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Praktilised keelekursused on keskendatud õpilase suhtlus- ja väljendusoskuse arendamisele, eri liiki tekstide loomisele nii suulises kui ka kirjalikus vormis, vajaliku teabe hankimisele ja kasutamisele. Õigekirja- ja õigekeelsusteemasid korraldatakse kõigi kursuste vältel.

Kirjandusõppes (7 kursust) soodustatakse teksti- ja lugejakeskse lähenemise kaudu õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugejavõimeid, mõtte- ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, pööratakse tähelepanu teksti kui terviku mõistmisele, selle analüüsimisele ja tõlgendamisele, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust, edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Teksti- ja lugejakeskset kirjanduskäsitlust täiendab kirjanduslooline lähenemisviis, mis asetab teosed loomisaja ühiskondlik-kultuurilisse konteksti ning avab nende esteetilisi erijooni. Ilukirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk gümnaasiumis on avardada õpilase elu- ja kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut. Kursuste läbimise järjekord on määratud kindlaks kooli õppekavas.

Eesti keele kui teise keele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle lisade põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Eesmärk on õpilaste toimetulek eestikeelses ühiskonnas, sh suutlikkus jätkata õpinguid ja siseneda tööturule. Eesti keeles teise keelena on oluline saavutada gümnaasiumi lõpuks keeleoskustase, mis võimaldab aktiivselt osaleda ühiskonnaelus, eesti keeles õpinguid jätkata ja tööturul edukalt toime tulla, st eakohane C1-keeleoskustase.

Valdkonnaüleline lõiming, üldpädevuste arengu toetamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine

Ainevaldkonnas toetatakse üldpädevuste arengut, käsitletakse läbivaid teemasid ning kasutatakse valdkonnaülese lõimingu võimalusi vastavalt kooli eripärale ja kooli õppekava üldosas sätestatule. Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide

õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja eesti keele õppimisele lisaks kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades. Keele- ja kirjandusõpetuse eriosa on edendada tekstidega süva- ja metatasandil töötamise kaudu õpilaste tekstiteadlikkust. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi.

Läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine toetab tema suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldab luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteülesed valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks. Neid arvestatakse keele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel ja koolikeskkonna kujundamisel. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus.

Valdkonnasisese ja -ülese lõimingu võimalusi, kõigi üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ja rakendamine on täpsustatud valdkonnakavas.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Nii keele- kui ka kirjandusõpetuses rõhutab kool vaimseid väärtusi: emakeele eripära, arenguloo ja kasutusvaldkondade tundmist, suhtumist kirjandusse kui kunstiloomingusse ning kirjanikusse kui loojasse. Keelt ja kirjandust õpetades kujundatakse õpilase kõlbelisi väärtusi, sotsiaalseid hoiakuid ning tõekspidamisi, suhtumist oma ja teiste rahvaste kirjandusse ning kultuuripärandisse laiemalt.

Koidula kooli õpilastes kujundatakse kooli traditsioonide, eesti keele ja kirjanduse õpetamise kaudu hoiakut, mis väärtustab eriliselt Lydia Koidulat kui rahvusliku eneseteadvuse ja ühiskonnaelu aktiivset kujundajat, luuletajat ja eesti teatrile alusepanijat.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatavas paaris- ning rühmatöös kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust avaldama, kaaslaste ideid tunnustama ja teisi arvestama ning ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu

kujundatakse oskust eetiliselt ja olusid arvestades suhelda nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahenditult kui ka internetikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes toetatakse õpilase minapildi kujunemist, õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilase isikupära ja andelaad ning avardatakse maailmapilti.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppimise ja õppetekstide kaudu kujundatakse arutlemise, väitlemise ning nüüdisaegse kirjaliku suhtlemise aluseid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide põhjal arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, õpitakse leitud infot analüüsima, sõnalise teabega seostama ning tõlgendama. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjandus- ja aimateabest. Õpitakse kasutama oma kooli tehnoloogilisi abivahendeid tekste luues, korrigeerides ning esitades.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine kooli projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikaist.

Digipädevus. Keelt ja kirjandust õppides kasutatakse kooli arvutiklassides digivahendeid ja erinevaid teabeotsingumeetodeid internetis eri liiki tekstide ning audiovisuaalse meedia otsimiseks ja saadud teabe rakendamiseks probleeme lahendades, nende üle arutledes või uut sisu luues, kasutades digikeskkonda sihipäraselt koos teiste teabeallikatega. Koostatakse ja luuakse digitaalseid tekste ning vormistatakse neid digivahenditega, mõistetakse intellektuaalse omandi kaitse vajadust ja järgitakse autoriõigusi, sh teksti digitaalsel kujul säilitamist. Isikuandmeid sisaldavaid tekste koostades ning digikeskkonnas suheldes pööratakse tähelepanu interneti turvalisusele ja igapäevaelu väärtuspõhimõtete arvestamisele.

Õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Eesti keel on ühtaegu nii õppe korraldamise keel kui ka keskne õppeaine. Hea keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ning toimetulekuks isiklikus ja avalikus elus.

Samaaegu arendavad kõik õppeained keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara mõistmist ja kasutamise oskust, teksti mõistmist ning tekstiloomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Seega kujuneb õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus välja mitte üksnes eesti keele, vaid kõigi õppeainete õppimise tulemusel.

Võõrkeeled. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine võib äratada huvi võõrkeelte õppimise vastu; koolis õpetatavates hispaania, prantsuse, soome ja vene keeles kirjutatud teoste lugemine ja arutamine võib teadlikul suunamisel äratada huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ja kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse arendamist.

Loodusained. Loodustekstid eesti keele õppekirjanduses ja ilukirjanduses aitavad kaasa looduse tundmaõppimisele ning väärtustamisele. Loodusluule lugemine ja esitamine, sellega seotud esteetilis-emotsionaalsed elamused, samuti kirjandusteose looduskirjelduse kui kunstilise kujundi analüüs, selle tähenduse mõistmine teose kontekstis ergastab tähelepanu looduse ilule ning väärtustab loodust kui esteetiliste elamuste allikat. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainetes kinnistatakse kohanimedele ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja.

Sotsiaalsed. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandusõpetus suunab õpilasi seostama erinevate ajastute teoste probleeme tänapäevaelu ja inimestega. Keeletundides kinnistatakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute ning ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme. Erinevate tekstidega töötades ning arutluste ja väitluste kaudu arendatakse arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskust.

Kunstiained. Kirjandusteoste illustratsioonide analüüs ja koolis eksponeeritavad rändnäitused toetavad kujutava kunsti spetsiifika ja väljendusvahendite mõistmist. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning eri muusikavoolude eripärast ja seostest ajastu kunstisuundumustega. Keeleõppes õpitakse nägema reklaami visuaalseid ja auditivseid komponente.

Kehaline kasvatus. Loovtegevuste kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise ning dramatiseeringutes ja rollimängudes kogetakse erinevaid olukordi. Sportlaste elulugude kaudu puututakse kokku üldinimlike kõlbeliste väärtuste, sotsiaalsete hoiakute ja tõekspidamistega.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Ainevaldkonna õppeainete eesmärgiseadet, õpitulemusi ning õppesisu kavandades peetakse õppekava läbivaid teemasid silmas olenevalt õppeaine spetsiifikast ja seostest ühe või teise läbiva teemaga.

Elukestev õpe ja karjääri plaanimine. Erinevate õppetegevuste kaudu suunatakse õpilasi väärtustama elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestama karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtte külastusi, õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Õppetegevus võimaldab õpilasel süvendada teadmisi hariduse ja töömaailma vahelistest seostest. Arendatakse iseseisva õppimise oskust ja vastutuvõimet ning oskust iseseisvalt leida ja analüüsida oma arengu vajadustest tulenevat infot edasiõppimise võimaluste kohta ja koostada karjääriplaan. Erinevad õppetegevused, sh õpilaste iseseisvad tööd, võimaldavad õpilasel seostada huvisid ja võimeid ainealaste teadmiste ja oskustega ning mõista, et hobid ja harrastused hoiavad elu ja karjääri tasakaalus. Rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise, arutelude ning loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õpe võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huve ja võimeid, nii ainealaseid kui ka üldoskusi ja teadmisi, sh oskust koostada õpingutele ja tulevikus tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente.

Keskkond ja jätkusuutlik areng ning tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainete kaudu taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu hakkavad õpilased märkama ühiskonnas probleeme ja otsima neile lahendusi.

Väärtused ja kõlblus ning kultuuriline identiteet. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi tekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades kujundatakse õpilaste kõlbelsi omadusi, väärtusnorme ja hoiakuid. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ning rahvast, teiste rahvaste tekstide toel kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, ent ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskkond. Oskusi kasutada teabekeskonna vahendeid kujundatakse praktilises tegevuses, mis hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ning kasutamist nii õppeteemakohaste teadmiste suurendamiseks kui ka tekstiloomes.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse otsima alternatiivseid lahendusi.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Eesti keele oskus tähendab eesti kirjakeele valdamist keele nelja osaoskuse (lugemine, kirjutamine, kõnelemine ja kuulamine) valdkonnas.

Lugemisoskust arendatakse erinevate valdkondade tekstide lugemise, nende sisu analüüsimise ja kriitilise hindamise teel. Õpetuses jälgitakse, et käsitletavate tekstide raskusaste kasvaks vastavalt lugemisoskuse arenemisele, et oleks esindatud niihästi seotud (kirjeldavad, jutustavad) kui ka sidumata tekstid (tabelid, graafikud, loetelud jt). Lugemisoskuse arendamise oluline osa on sõnavara laiendamine, selleks omandatakse kogu aineõppes süstemaatiliselt uusi sõnu (vähem tuntud sõnu, võõrsõnu, piltlikke väljendeid). Lugemispädevuse tähtis komponent on oskus leida niihästi trükitud kui ka elektroonilistest allikatest vajalikke tekste ning neist omakorda vajalikku teavet. Lugemisoskuse arendamise avaram eesmärk on kriitilise teabekasutaja ja esteetilisi väärtusi mõistva isiksuse kujundamine.

Kirjutamisoskust arendatakse erineva eesmärgi ja ülesehitusega tekstide loomise kaudu. Valdav osa tekstitüüpe, mida õpilased aineõppes loovad, on neile ülesehituselt ja nõuetelt tuttavad juba põhikoolist.

Kirjutamisoskuse arendamise ülesanne on saavutada neid tekste luues meisterlikkus. Oluline on oskus kirjutada teksti alustekstide põhjal, samuti oskus siduda oma tekstiga teistest tekstidest saadud teavet, viidata, tsiteerida ja refereerida. Kirjutamispädevuse vältimatu eeldus ja komponent on hea ja toimiv õigekirjaoskus. Seetõttu kinnistatakse ning arendatakse kirjutamisülesannete kaudu pidevalt õigekirjaoskust.

Kõnelemisoskuse arendamise keskne ülesanne on täiustada võimet valida suhtlusolukorrast ja vestluspartnerist lähtudes sobiv toon ning stiilivahendid. Tähtis on ka oskus suhtlust alustada, arendada ning lõpetada. Kõnelemisoskust arendatakse erinevate suhtlusülesannete kaudu, paari- ja rühmatööde aruteludes, klassi ees esinedes ning koha pealt vastates. Reaalelulisi suhtlusolukordi harjutatakse rollimängudes. Kõnelemisoskuse tähtis komponent on argumenteerimisoskus, võime oma seisukohti esitada ja kaitsta, kasutades nii ratsionaalseid, emotsionaalseid kui ka eetilisi põhjendusi. Argumenteerimisoskust arendatakse arutelude, diskussioonide ning ümarlause vormis ja Kuldsuu kõnevõistluseks valmistumisel.

Kuulamisoskuse arendamise eesmärgid on vestluspartneri suhtluseesmärgi mõistmine, veenmise ja manipuleerimise äratundmine ning suulises vormis esitatud teabe ja aimetekstide mõtte mõistmine. Oluline on avalikule esinejale sisukate teemast lähtuvate küsimuste esitamise oskus. Kuulamisoskuse arendamiseks võib kasutada aruteludest või loengutest kokkuvõtete tegemist ning poliitiliste kõnede analüüsi.

Kirjanduse õppe-eesmärkide ja õpitulemuste põhjal on kirjandustunni õppetegevused seotud ilukirjanduse ja kultuuriteemaliste teabetekstide, sh esseistika lugemise, analüüsi ja tõlgendamisega, ent ka suulise ning kirjaliku eneseväljendusega. Lugeja- ja tekstikeskse kirjandusõpetusega seab kool esikohale lugemise ning sellega seotud tegevused, tagaplaanile jääb kirjanduslugu.

Kirjandustunnis kasutab õpetaja eri kirjandusteaduslikke meetodeid lähilugemisest võrdlev-ajalooliseni.

Kool rakendab erinevaid ülesandetüüpe:

- 1) analüüsida kirjandusteost ajastu kultuuritervikus, seoses ajaloo, kunsti ja filosoofiaga;
- 2) vaadelda kirjandusteost kui kirjaniku elu peegeldust ja edasiarendust;
- 3) uurida teksti struktuuriosade suhteid ja tähendust nii lugedes kui ka ise kirjutades;
- 4) analüüsida teksti jutustuse seisukohalt: luua aega ja tegevuskohta, joonistada üles tekstiruumi, uurida süžee ja faabula seoseid, narratiivsust jm;
- 5) mõtestada lahti väite võtmesõnu; sõnastada oma arvamust või küsimusi, argumenteerida;
- 6) leida olulist ja seostada seda varem loetuga, struktureerida teavet ning edastada seda graafiliselt;
- 7) võrrelda ja vastandada teavet, tuua esile ühiseid ning eriomaseid jooni;
- 8) leida tekstidevahelisi seoseid narratiivis, kompositsioonis, tegelastes, episoodides, motiivides, üksiksõnades ja fraasides;
- 9) leida arhitektuaalseid seoseid süžees, tegelastüüpides, motiivides ning väljendites;
- 10) teisendada teksti teise žanrisse;
- 11) analüüsida eri stiile ja allkeeli ning nende segunemist kirjandustekstis;
- 12) võrrelda ilukirjanduse väljendusvahendeid filmi- ja teatrikunsti võtetega;
- 13) tegelda kunstiteose poetikaga, uurida oma lugemisuskust, -elistusi ja lugejaajalugu, erinevaid lugejarühmi ning lugemismudeleid.

Kirjandusõpetuse eesmärgid saavutab kool kirjandusteoste motiividel loodud või kirjanduslugu tutvustavate mängu- ja tõsielufilmide vaatamise, helisalvestiste kuulamise, samuti teatris ja muuseumis käimise ning nende tegevustega seotud ülesannete lahendamise teel.

Ilukirjandustekstide kõrval loevad õpilased ka kirjandusõpet toetavaid metatekste. See süvendab oskust kasutada erinevaid teabevahendeid ja kujundab kriitilist suhtumist internetiallikaisse.

Esseistikat või kirjanduskriitikat lugedes, seda kirjandusteose analüüsil kasutades kasvab oskus korrektselt tsiteerida ja refereerida, kujuneb arusaam autoriõigusest ning plagiaadist. Eakohaselt valitud kirjanduskriitika lugemine toetab tööd tervikteostega, pakkudes isikust, ajastust, kultuurist vm lähtuvaid eri tõlgendusvõimalusi, õpetades ühtlasi tekstisse kriitiliselt suhtuma. Kool rakendab metoodikat, mis aitab otsida teavet teose probleemide, ideede, tegevusaja ja -kohtade jms kohta; leida teksti põhiidee ning seostada seda oma elu- ja lugemiskogemusega; esile tõsta ja ümber sõnastada olulisi mõtteid; teha loetust kokkuvõte

või esitada teavet teises vormis; sõnastada poolt- ja vastuargumente; esitada teksti kohta küsimusi või neile vastata; analüüsida teksti põhjal koostatud väiteid.

Tekstipoeetilise käsitluse korral kasutab kool tekstide ühiseid ja eriomaseid jooni sedastavat võrdlusmeetodit.

Kirjandustunnis käsitletut aitab kinnistada õpitu suuline ja kirjalik rakendamine. Selleks kirjutatakse analüüse, arutlusi ja loovtöid ning kasutatakse suulise eneseväljenduse võtteid (rühmatööde esitlused, ettekanded, kõned, väitlused). Nii teoste tõlgendamisel kui ka esinemisoskuse ja -julguse arendamisel kasutatakse rollimängu- ning dramatiseeringumeetodit.

Õppetegevust plaanides lähtub kool aktiivõppe (sh avastus-, uurimis-, probleem- ja projektõppe) põhimõtetest, võimaldades õpilastel töötada nii üksi, paaris kui ka rühmas, et arendada nende koostööoskust ja vastutustunnet.

Õppetegevuse kavandamisel on kooli õpetajal professionaalne õigus koostöös õpilastega teha valikuid õppesisu käsitlemises arvestusega, et taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud ning üld- ja valdkondlikud pädevused kujundatud, lähtudes õpilaste eelnevatest teadmistest- oskustest.

Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel, õppeteema lõppedes kui ka kursuse lõpus. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid. Kokkuvõtva hindamise kõrval rakendatakse õppeprotsessi käigus kujundavat hindamist, kus õpilasele antakse suulist ja kirjalikku sõnalist tagasisidet tema ainealaste tulemuste, tugevuste ja puuduste kohta ning innustatakse ja suunatakse teda edasisel õppimisel. Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi, et ta saaks analüüsida oma õpitegevust ja tagasisidestada kaasõpilaste sooritusi.

Eesti keele õppimisel gümnaasiumiastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust, s.o väljendusoskust;
- 2) eri liiki tekstide, sealhulgas teadus-, meedia- ja tarbetekstide vastuvõttu, s.o analüüsi, mõistmist ja kriitilist hindamist;
- 3) eri tüüpi ja liiki tekstide loomist, sh arutlevat tekstikirjutust;

4) keeleteadmisi, sealhulgas oskust teha sobivaid ja põhjendatud keelevalikuid enda loodud tekstides.

Kirjanduse õppimisel hinnatakse

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ning esitamist;
- 2) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist;
- 3) ilukirjandusliku keelekasutuse eripära mõistmist ja valdamist;
- 4) kirjandusteadmisi, sh kirjandusmõistete kasutamist ja kirjandusloolise konteksti tundmist.

Eesti keele ja kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid on mitmekesised. Need hõlmavad suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded, lugemispäeviku pidamine ja õpimapi koostamine. Hindamisele tulevad veel mitmesugused oskusi edendavad sooritusülesanded, nagu avalik esinemine, luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, eri žanris tekstide kirjutamine (kõne, arvamus, päevik, arvustus jm), arutleva kirjandi (essee) kirjutamine, uurimusliku teksti kirjutamine, projekti koostamine ja läbiviimine, multimodaalse ettekande loomine ja esitlemine. Lugemiskontrollile, mis piirub sisu meenutavate faktiküsimustega, eelistatakse arutlusele suunavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, mõttevahetust teksti väärtuste ja sõnumi üle. Kirjanduse hindamisel (nt loovtöodes ja tekstitõlgendustes) pole alati võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu hindamise skaala on siin võrdlemisi paindlik. Hinnates õpilaste omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Kirjaliku arutluse (essee) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumentide ja näidete seostatust, teksti ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust. Kõikides kirjalikes töodes parandab aineõpetaja keelevead, kuid arvestab hindamisel soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Õppekeskkond

Kool korraldab koostöös aineõpetajatega keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpet:

- 1) viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivaldavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 3) ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud, draamaõppe ülesanded);
- 4) eesti keel teise keelena õppetunnis rühmades, mille soovitatav suurus on kuni 15 õpilast;
- 5) väljaspool kooliruumi, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (nt projekt-, õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad).

Pädevuste peamiste komponentide – teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamisel on kande roll õpetajal, kes loob sobiva õppekeskkonna ja toetab väärtuskasvatust, ning koolil, kus normide, väärtuste, rituaalide, sümbolite ja lugude kaudu edendatakse omanäolist koolikultuuri.

Eesti keele ainekava

Õppeaine kirjeldus

Eesti keele kui õppeaine sisu jaguneb kaheks valdkonnaks: keeleteadmisteks ja praktiliseks keeleoskuseks. Eesti keele kursustega püütakse tekitada õpilastes huvi eesti filoloogia vastu laiemalt ning anda neile baasteadmistega võrdses mahus praktilisi oskusi, samas suunatakse õpilasi väärtustama eesti keelt.

Õppeaines käsitletakse põhjalikult keele funktsioone ühiskonnas, keele toimimist märgisüsteemina, eesti keele ehitust ja iseärasusi, eesti murdeid ning kirjakeele kujunemislugu. Lähemalt vaadeldakse keele varieerumist, eristatakse kirja- ja kõnekeelt, eri allkeeli ja slängi ning nende kasutusvaldkondi. Käsitletakse ka eesti keele arendamise küsimusi ja Eesti keelepoliitikat. Keele ja ühiskonna suhete mõistmine aitab aru saada keelest kui infovahetussüsteemist ning kesksest identiteedi väljendajast.

Süsteemne ülevaade antakse meediast ja mõjutamisest. Käsitletakse reaalsuse konstrueerimist meedia vahendusel ning kuidas ja mis keelevahenditega luuakse samast nähtusest erinevaid käsitusi. Ühtlasi selgitatakse ajakirjanduseetikat. Käsitletakse reklaami ja selle mõjutamisvõtteid, elektroonilist meediat ja selles tekkinud uusi suhtlusvõimalusi ning nendega seotud ohte. Meediaõpetusega kujundatakse kriitilist meediatarbijat. Süvendatult vaadeldakse teksti keele ja stiili küsimusi. Käsitletakse erinevate tekstiliikide kirjutamise võtteid, nende keele- ja stiilierinevusi ning nõudeid eri tekstiliikide keelele, vaadeldakse sõnavara kihistusi ja tähendusnüansse. Süstemaatiline ülevaade antakse põhilistest stiilivigadest.

Praktiline eesti keele oskus tähendab keele valdamist lugemisel, vastuvõetu vahendamisel, kirjutamisel, kõnelemisel ja kuulamisel.

Lugemisoskuse arendamise avaram eesmärk on kujundada kriitilist teabekasutajat ja mõtlevat inimest, kes suudab mõista ja analüüsida erinevaid tekste, eristada tekstis olulist vähemolulisest ning sõnastada oma mõtted selgelt.

Kirjutamisoskust arendatakse erineva eesmärgi ja ülesehitusega tekstide loomise kaudu, õpetades viitama, tsiteerima, refereerima ning kirjutama nii alustekstide põhjal kui ka vabalt oma argumentidele ja näidetele toetudes. Kirjutamispädevuse eeldus on pidev kirjutamispraktika, mis tagab hea õigekirja- ja ladusa sõnastusoskuse, mitmekülgse lausestuse ning selge sõnumiga teksti.

Kõnelemisoskus tähendab nii oskust esineda kui ka valida suhtluseesmärgist, -olukorrast ja -partnerist lähtuvalt sobiv toon ja stiil.

Kuulamisoskuse arendamise eesmärk on mõista vestluspartnerit ja esinejat, tunda suulistes meediakanalites ära faktiinfo ja arvamus ning mõjutamine ja manipuleerimine; olla valmis esitama täpsustavaid küsimusi ning vastuväiteid.

Kõikide keeleõpetuse põhioskuste keskmes on (tervik)tekstid ja tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Suhtluspädevuse tagab võimalikult eripalgeline tekstivalik, mida käsitletakse põhjalikult: vaadeldakse tekstide sotsiaalset konteksti ja eesmärki, leitakse ühis- ja erijooni, hinnatakse mõjuvust, rolli ja vastukaja ühiskonnas, pööratakse tähelepanu õigekeelsusele, leksikale ja grammatikale. Keelesüsteemi kirjeldamise asemel keskendutakse keele uurimisele autentsetes tekstides.

Gümnaasiumis läbitakse seitse eesti keele kursust, mille järjekorra on määranud kool.

Kursust „**Keel ja ühiskond**” lõimitakse kirjanduse, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega. Kursusel vaadeldakse keelesugulust soome-ugri ja Euroopa keelte vahel, eesti keele struktuuri ja muutumist ajas, kirjakeele staatust ja ajalugu, erinevaid allkeeli ja nende kasutusvaldkondi, suulise keele eripära, koha- ja sotsiaalmurdeid ning keeleetiketti. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida ja praktikas rakendada.

Kursusel „**Praktiline eesti keel I**” arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust, kasutades erinevaid stiilivõtteid ja keelendeid, sest nii kujundatakse oskust suhelda eri keskkondades eetiliselt ja konteksti arvestades. Samuti õpitakse kasutama eri teabeallikaid ja hindama nende usaldusväärsust. Tekstide koostamisel tuleb osata kasutada korrektset kirjakeelt ja järgida teadlikult õpitud keelereegleid.

Kursusel „**Praktiline eesti keel II**” arendatakse lisaks keelereeglite omandamisele nii esinemis- kui ka kirjutamisoskust, keskendutakse tekstide kriitilisele hindamisele ning praktiseeritakse kokkuvõtte, referaadi, arvamuse, arvustuse ja essee kirjutamist. Arutlevate tekstide kirjutamisel järgitakse teksti loogilise ülesehituse, argumentide sõnastamise, põhjenduste ja seoste loomise ning näidete esitamise põhimõtteid.

Kursusel „**Meedia ja mõjutamine**” keskendutakse infoühiskonnast arusaamisele, arendatakse eri liiki tekstide mõistmise, fakti ja arvamuse eristamise oskust. Tähtis on osata hankida eri allikatest teavet, analüüsida verbaalset teksti nii visuaalses kui ka audiovisuaalses keskkonnas ja tunda ära meedia mõjutamisvõtted. Samas arendatakse ka oskust kujundada ja väljendada oma arvamusi ja hoiakuid.

Kursusel „**Praktiline eesti keel III**” keskendutakse suhtlemisoskuse arendamisele, eri liiki tekstide vastuvõtule ja loomisele, sh arutluse, kokkuvõtte ja lühiuurimuse kirjutamisele ning õigekeelsusküsimuste kordamisele.

Kursusel **“Teksti keel ja stiil”** arendatakse põhjalikult žanriteadlikkust, käsitletakse erinevate tekstiliikide keele- ja stiilierinevusi nii grammatikas kui ka sõnavaras, selgitatakse kirjutamise võtteid ja tavaid eri tekstiliikide näitel. Antakse süstemaatiline ülevaade suhtlusolukorra teguritest ning suunatakse kirjutama erinevatel eesmärkidel, varieerima ja analüüsima enda tekstides tehtud keelevalikuid ning võrdlema erinevaid tekste.

Kursusel **“Töö tekstiga”** rakendatakse eelkõige seni omandatud praktilisi oskusi ja õpitakse erinevate tekstide mõistmist ja kasutamist süvitsi. Kursuse jooksul arutletakse tekstides esile toodud probleemide üle, kõrvutatakse erinevaid seisukohti, argumenteeritakse ja tehakse järeldusi, kasutades korrektset kirjakeelt. Õpitut seostatakse tegeliku eluga, arendatakse suulise esinemise ja kokkuvõtte koostamise oskust.

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab eesti keele rolli rahvusliku, riikliku ja individuaalse identiteedi kujundamisel;
- 2) mõistab keele tähendust ühiskonnas, tajub keele ajaloolist kujunemist ja varieerumist, väärtustab keeleoskust, arendab seda lugedes ja kirjutades;
- 3) loeb, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste, tunneb tekstide mõjutusvahendeid, kasutab sihipäraselt ja eetiliselt teabeallikaid;
- 4) väljendab ennast nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normide kohaselt, kasutab keeleallikaid ja andmekogusid;
- 5) koostab etapiviisilise kirjutamisprotsessi käigus eri liiki tekste, teab tekstide ülesehituse põhimõtteid ja iseärasusi ning teeb teadlikke keelevalikuid;
- 6) analüüsib oma kirjutamisoskust ja kasutab seejuures metakeelt.

Eesti keele kursusekavad

G1 1. kursus „Keel ja ühiskond“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppekorraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Õppeaines käsitletakse põhjalikult keele ülesandeid ühiskonnas: kuidas keel toimib märgisüsteemina, milline on eesti keel teiste maailma keeltega võrreldes oma ehituse ja iseärasuste poolest, mis on Eesti murded ning kuidas on eesti kirjakeel ajalooliselt nende põhjal kujunenud. Tähtsal kohal on keele varieerumise käsitlemine – eristatakse kirjakeelt ja kõnekeelt, eri allkeeli ja slängi ning nende kasutusvaldkondi. Käsitletakse ka eesti keele arendamise küsimusi ning Eesti keelepoliitikat. Keele ja ühiskonna suhete mõistmine aitab aru saada keelest kui infovahetussüsteemist ning kesksest identiteedi väljendajast. Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid 1) valdab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 2) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse; 3) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt; 4) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 5) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 6) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid; 7) mõistab korrektse kõne ja kirjakeele, sh õpingutele ja tööle kandideerimiseks vajalike dokumentide, ning ainevaldkonnaalaste teadmiste olulisust töömaailmas üldiselt; 8) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende töö väärtust tööturul. Kursuse õppesisu Keele ülesanded: infovahetus, suhteloome, identiteedi väljendamine, maailmapildi kujundamine. Keel kui märgisüsteem. Teised märgisüsteemid. Graafilised üldistused (joonised, tabelid, skeemid). Pildikeel. Märgisüsteemide ühendamise tekstis. Kunst ja keel. Eesti keele eripära: häälikusüsteem, astmevaheldus, muutevormistik, lausetüübid ja sõnajärg, sõnamoodustus.

	Eesti keel ja teised keeled. Eesti keel soome-ugri keelena. Euroopa ning maailma keeled (valikuliselt). Keelekontaktid saksa, vene, inglise ja soome keelega. Keele varieerumine ning muutumine. Tänapäevase kirjakeele kujunemine. Kirjakeel ja kõnekeel. Murdekeel ja kodumurre. Kirjakeele norm. Keeleline etikett. Keelekasutuse valdkonnad ning sotsiaalrühmade erikeeled. Släng. Aktsent. Eesti mitmekultuurilise ja mitmekeelse maana. Keeleline tolerantsus. Eesti keelepoliitika. Eesti keele kasutusvaldkonnad ja arendus: keeletehnoloogia, terminoloogia ja oskuskeel, ilukirjandus, tõlkekultuur. Eesti keele staatus ja tulevik.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus õpilane: 1) analüüsib keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas ning suhtluses; 2) kirjeldab eesti keele eripära, suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti; 3) selgitab allkeelte ja keele varieerumise olemust; 4) tunneb eesti keeleallikaid ja korpusi ning kasutab neid eesmärgistatult; 5) kirjeldab eesti kirjakeele kujunemislugu; 6) nimetab eesti keele arenduse peamisi suundi ja põhimõtteid; 7) selgitab keelemuutuste olemust; 8) analüüsib ajastuomaseid keelenähtusi.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad vähemalt kolm kontrolltööd (keele olemus, eesti kirjakeele ajalugu, eesti keele tänapäev), praktilised tööd (vormimoodustus, sõnamoodustus, lausemoodustus), rühmatööd (eesti keele kujunemine ja sotsioperioodid). Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja õpilase enesehindamist.
Õppekirjandus	Õpikud: 1. Ehala, M., et al. (2022). <i>Keel ja ühiskond</i>. Tallinn: Avita.

	2. Puksand, H., & Ross, M. (2020). <i>Johannes 1. Gümnaasiumi eesti keele õpik</i>. Tallinn: Koolibri. Töövihikud: 3. Ehala, M. (2022). <i>Keel ja ühiskond. Töövihik</i>. Tallinn: Avita. 4. Puksand, H., & Ross, M. (2020). <i>Johannes 1. Töövihik</i>. Tallinn: Koolibri. Lisamaterjal: 5. Kiin, A., & Lunter, A. (2021). <i>Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik</i>. Tallinn: Avita.
--	---

G1 2. kursus „Praktiline eesti keel I“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppekorraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Praktiline eesti keele oskus tähendab keele valdamist lugedes, kirjutades, kõneldes ja kuulates. Lugemisoskuse arendamise avaram eesmärk on kujundada kriitilist teabekasutajat. Kirjutamisoskust arendatakse erineva eesmärgi ja ülesehitusega tekstide loomise kaudu, õpetades viitama, tsiteerima, refereerima ning kirjutama alustekstide põhjal. Kirjutamispädevuse eeldus on hea õigekirjaoskus. Kõnelemisoskus tähendab nii oskust esineda kui ka valida suhtlusolukorrast ning vestluspartnerist lähtuvalt sobiv toon ja stiil. Kuulamisoskuse arendamise eesmärk on mõista vestluspartnerit ja esinejat, tunda suulistes meediakanalites ära faktiinfo ja arvamus ning mõjutamine ja manipuleerimine; olla valmis esitama täpsustavaid küsimusi ning vastuväiteid. Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid Õpilane: 1) kinnistab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 2) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse; 3) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt; 4) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 5) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 6) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid; 7) mõistab korrektse kõne ja kirjakeele, sh õpingutele ja tööle kandideerimiseks vajalike dokumentide, ning aine-valdkonnaalaste teadmiste olulisust töömaailmas üldiselt; 8) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende väärtust tööturul.

	Kursuse õppesisu Kõnelemine. Suuline esinemine ja suhtlus eri tüüpi olukordades. Argumenteerimine, veenmine; emotsionaalsus, toon. Kirjutamine. Tarbetekstid: elulugu, avaldus, seletuskiri, taotlus, kaebus, kiri ja e-kiri jt. Arvamustekstid. Arvamustekstide ülesehituse põhimõtted. Arvamustekstide koostamine ühiskonna- ja õpilaselu teemadel. Arvamusteksti kirjutamine alusteksti põhjal. Kokkuvõtte koostamine. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine. Lugemine. Seotud ja sidumata tekstide (nimestikud, graafikud, tabelid jm) mõistmine. Info otsing erinevatest allikatest. Süstemaatiline sõnavaraarendus (nt harvem sõnavara, sõnamoodustus, sõnavara tõlgendamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine). Kuulamine. Teksti suhtlustõlgenduse ja eesmärgi mõistmine eri toiminguis, suhtluspartneri mõistmine dialoogis. Erinevate keelevariantide sotsiaalse tõlgenduse mõistmine.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus õpilane: 6. kirjeldab ja selgitab tekstide stiilierinevusi; 7. väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suulises kui kirjalikus tekstis; 8. kaitseb argumenteeritult oma seisukohti, arutleb ja annab hinnanguid; 9. konspekteerib suulist esitust ja loetud teksti; 10. kasutab erinevaid keeleallikaid ja teabekeskkondi; 11. edastab eri allikaist leitud infot, hindab teabe usaldusväärsust; 12. selgitab keelendite tähendusvarjundeid; 13. koostab eri liiki tekste, sh arvustuse, referaadi ja essee; 14. järgib õpitud keelereegleid, põhjendab oma keelevalikuid; 15. arendab loetu toel oma sõnavara, lause- ja tekstimoodustusoskust.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis

	õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Õpetaja hindab kursuse jooksul vähemalt kolme kirjalikku tööd. Praktilise eesti keele kursustes kasutatakse teiste eesti keele kursuste ja kirjanduskursuste sisulisi teemasid praktilise keeleoskuse arendamiseks. Seetõttu võib praktilise eesti keele tundides tehtud tööde tulemusi, mis näitavad kirjanduskursuste või teiste eesti keele kursuste õpitulemuste saavutatust, hinnata ja arvestada vastavate kursuste osalise sooritusena. Samuti võib kirjanduskursustes ja teistes eesti keele kursustes tehtud töid ja tegevusi hinnata ja arvestada praktilise eesti keele kursuse osalise sooritusena. Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja õpilase enesehindamist.
Õppekirjandus	Õpikud ja töövihikud: 1. Puksand, H., & Ross, M. (2023). <i>Johannes 1. Gümnaasiumi eesti keele õpik ja töövihik</i>. Tallinn: Koolibri. 2. Kiin, A., & Lunter, A. (2019). <i>Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik</i>. Tallinn: Avita. Artiklid ja lisamaterjalid: 3. Artiklid ajalehtedest ja ajakirjadest, meediauudised, ning filmid vastavalt kontekstile ja õpetaja soovitudele. Veebiallikad: 4. <i>Noorte Hää</i>: http://noortehaal.delfi.ee 5. <i>Keelevidin</i>: www.keelevidin.ee 6. <i>Politsei</i>: www.politsei.ee

G1 3. kursus „Praktiline eesti keel II“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppekorraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Praktiline eesti keele oskus tähendab keele valdamist lugedes, kirjutades, kõneldes ja kuulates. Lugemisoskuse arendamise avaram eesmärk on kujundada kriitilist teabekasutajat. Kirjutamisoskust arendatakse erineva eesmärgi ja ülesehitusega tekstide loomise kaudu, õpetades viitama, tsiteerima, refereerima ning kirjutama alustekstide põhjal. Kirjutamispädevuse eeldus on hea õigekirjaoskus. Kõnelemisoskus tähendab nii oskust esineda kui ka valida suhtlusolukorrast ning vestluspartnerist lähtuvalt sobiv toon ja stiil. Kuulamisoskuse arendamise eesmärk on mõista vestluspartnerit ja esinejat, tunda suulistes meediakanalites ära faktiinfo ja arvamus ning mõjutamine ja manipuleerimine; olla valmis esitama täpsustavaid küsimusi ning vastuväiteid. Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid Õpilane: 1) valdab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 2) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse; 3) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt; 4) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 5) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 6) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid; 7) mõistab korrektse kõne- ja kirjakeele, sh õpingutele ja tööle kandideerimiseks vajalike 8) dokumentide ning ainevaldkonnaalaste teadmiste olulisust töömaailmas;

	9) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende väärtust tööturul. Kursuse õppesisu Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad: 1) kursusega „Keel ja ühiskond“ seostuvad teemad; 2) kirjanduskursustega seostuvad teemad; 3) õppekava läbivad teemad. Kõnelemine. Suuline suhtlus lähtuvalt olukorrast ja vestluspartnerist. Sama sõnumi edastamine erinevate keelevahenditega, keelelise väljenduse paindlikkus, otsesem ja kaudsem väljendumine. Ratsionaalsete, emotsionaalsete ja eetiliste argumentide kasutamine ning veenmine ja mõjutamine. Kirjutamine. Tarbekirjade koostamine: juhend, koosoleku memo, tegevuskava. Mitme allika põhjal kokkuvõtte ja referaadi kirjutamine. Ajakirjandustekstide koostamine: arvamyslugu, retsensioon, pressiteade. Veebitekstide koostamine. Õigekirja- ja õigekeelsus-küsimuste kordamine. Lugemine. Eri modaalsusega tekstide (kirjaliku, audiovisuaalse, hüpertekstilise) mõistmine. Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine, meediatekstide kriitiline analüüsimine. Teksti sisuliste ja keeleliste tunnuste põhjal elektrooniliste otsingustrateegiade kasutamine. Süstemaatiline sõnavaraarendus (üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine). Kuulamine. Ratsionaalsete, eetiliste ja emotsionaalsete argumentide eristamine suulises tekstis, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Õpetaja hindab kursuse jooksul vähemalt kolme kirjalikku tööd.

	Praktilise eesti keele kursustes kasutatakse teiste eesti keele kursuste ja kirjanduskursuste sisulisi teemasid praktilise keeleoskuse arendamiseks. Seetõttu võib praktilise eesti keele tundides tehtud tööde tulemusi, mis näitavad kirjanduskursuste või teiste eesti keele kursuste õpitulemuste saavutatust, hinnata ja arvestada vastavate kursuste osalise sooritusena. Samuti võib kirjanduskursustes ja teistes eesti keele kursustes tehtud töid ja tegevusi hinnata ja arvestada praktilise eesti keele kursuse osalise sooritusena. Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja õpilase enesehindamist.
Õppekirjandus	Õpikud ja töövihikud: 1. Puksand, H., & Ross, M. (aasta puudub). <i>Johannes 1. Gümnaasiumi eesti keele õpik ja töövihik</i>. Kirjastus puudub. 2. Kiin, A., & Lunter, A. (aasta puudub). <i>Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik</i>. Kirjastus puudub. Artiklid ja muud allikad: 3. Artiklid ajalehtedest ja ajakirjadest. Veebiallikad: 4. <i>Eesti Keele Instituut</i>: www.eki.ee 5. Teised lisamaterjalid vastavalt vajadusele.

G2 1. kursus „Meedia ja mõjutamine“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppekorraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Õppeaines käsitletakse põhjalikult meedia rolli meie identiteedi, maailmapildi ja sotsiaalsetest protsessidest arusaamise kujundajana. Meedia toimimise, sisu ja keelekasutuse analüüsimise kaudu õpitakse tundma mõjutamise varjatud mehhanisme ja mõistma meediatarbimise ohtusid. Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid Õpilane: 1) valdab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 2) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse; 3) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt; 4) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 5) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 6) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid; 7) mõistab korrektse kõne ja kirjakeele, sh õpingutele ja tööle kandideerimiseks vajalike 8) dokumentide, ning ainevaldkonnaalaste teadmiste olulisust töömaailmas üldiselt; 9) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende töö väärtust tööturul. Kursuse õppesisu Kommunikatsioon. Lihtsaim kommunikatsioonimudel, kommunikatsiooni toimumise tingimused. Infoühiskond, demokraatliku infoühiskonna iseloomulikud jooned. Lühikäsitlused meedia ajaloost. Meediakanalid. Muutused uue meedia ajastul, sotsiaalmeedia. Tekstiliigid. Tekst ja kontekst. Meediateksti vastuvõtu eripära. Olulisemad meediažanrid (uudis, reportaaž, intervjuu, arvamus). Kvaliteetajakirjanduse ja meelelahutusajakirjanduse erinevused. Eri tüüpi meediatekstide vastuvõtu spetsiifika; verbaalse teksti taju heli ja pildi kontekstis. Meediatekstide usaldusväärsus.

	Meedia kui diskursuse kujundaja. Verbaalne ja visuaalne mõjutamine. Demagoogia- ja manipulatsioonivõtted; keeleline manipulatsioon. Meediaeetika ja meediakriitika. Oma seisukoha eetiline ja asjakohane sõnastamine. Autoripositsioon, infoallikad ja nende usaldusväärsus. Kriitiline ja teadlik lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine. Meedia retoorika ning argumendid. Sotsiaalsete tunnuste ja müütide konstrueerimine meediatekstis. Reklaam (kommertsreklaam, poliitiline reklaam, sotsiaalreklaam). Reklaami sihtrühmad ja kanalid. Reklaam mainekujundusvahendina. Erandlik keelekasutus ning tähelepanu äratamise võtted. Reklaami varjatud sõnum. Reklaam ja seadused. Kriitilise reklaamitarbija kujundamine.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) tunneb tänapäevast teabekeskkonda ja selle arengut kujundavaid protsesse, selgitab kommunikatsiooni olemust ja toimumise tingimusi; 2) leiab meediateksti argumendid ja põhilised mõjutamisvõtted, selgitab teksti autori eesmärgi ning motive; 3) eristab fakti arvamusest ja usaldusväärset infot küsitavast, kontrollib infoühiku sisu tõesust, sealhulgas tõlgitud info tähendusvälja muutumist; 4) analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja mainekujunduse teemadel; 5) tunneb meediakanaleid, analüüsib nende erijooni, iseloomustab erinevaid meediažanre; 6) analüüsib vahetu ja vahendatud kommunikatsiooni erinevusi ja osalejate taotlusi; 7) hindab kriitiliselt meediamanipulatsioone, tunneb ära propaganda, libauudised ja müüdi loome; 8) väljendab oma seisukohta loetu, kuuldu ja nähtu kohta ning valib selleks sobivad keelevahendid; 9) analüüsib kriitiliselt oma meediakäitumist, sh sotsiaalmeedias, ja kohandab seda vastavalt olukorrale; 10) leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele, tõlgendab teksti, eristab privaatset ja avalikku informatsiooni.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad vähemalt kolm arvestuslikku tööd, praktilised tööd, rühmatööd jne. Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja õpilase enesehindamist.

Õppekirjandus	Õpikud: 1. Kask, K. (2013). <i>Meedia mõju</i>. Tallinn: Avita. 2. Aava, K., & Salumäe, Ü. (2013). <i>Meedia ja mõjutamine</i>. Tallinn: Künnamees. 3. Puksand, H., & Ross, M. (2018). <i>Johannes 2. Gümnaasiumi eesti keele õpik</i>. Tallinn: Koolibri. Töövihikud: 1. Puksand, H., & Ross, M. (2018). <i>Johannes 2. Töövihik</i>. Tallinn: Koolibri. 2. Kiin, A., & Lunter, A. (2021). <i>Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik</i>. Tallinn: Avita. Lingid ja lisamaterjalid: Lisamaterjalid ja lingid vastavalt õpetaja soovitusele.
-----------------------------	--

G2 2. kursus „Praktiline eesti keel III“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppekorraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Praktiline eesti keele oskus tähendab keele valdamist lugedes, kirjutades, kõneldes ja kuulates. Lugemisoskuse arendamise avaram eesmärk on kujundada kriitilist teabekasutajat. Kirjutamisoskust arendatakse erineva eesmärgi ja ülesehitusega tekstide loomise kaudu, õpetades viitama, tsiteerima, refereerima ning kirjutama alustekstide põhjal. Kirjutamispädevuse eeldus on hea õigekirjaoskus. Kõnelemisoskus tähendab nii oskust esineda kui ka valida suhtlusolukorrast ning vestluspartnerist lähtuvalt sobiv toon ja stiil. Kuulamisoskuse arendamise eesmärk on mõista vestluspartnerit ja esinejat, tunda suulistes meediakanalites ära faktiinfo ja arvamus ning mõjutamine ja manipuleerimine; olla valmis esitama täpsustavaid küsimusi ning vastuväiteid. Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid Õpilane: 1) valdab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 2) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse; 3) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt; 4) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 5) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 6) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid; 7) mõistab korrektse kõne- ja kirjakeele, sh õpingutele ja tööle kandideerimiseks vajalike dokumentide ning ainevaldkonnaalaste teadmiste olulisust töömaailmas; 8) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende väärtust tööturul.

	Kursuse õppesisu Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad: 1) kursusega „Meedia ja mõjutamine“ seostuvad teemad; 2) kirjanduskursustega seostuvad teemad; 3) õppekava läbivad teemad. Kõnelemine. Keeleline väljendusrikkus mõtteid, tundeid ja hinnanguid väljendades. Stiilivahendite kasutamine erineva mõju saavutamiseks suulises esinemises ja vestluses. Kirjutamine. Arutleva artikli kirjutamine eri tüüpi (tekstiliste, pildiliste, audiovisuaalsete; lineaarsete, mittelineaarsete, hüpertekstiliste) alustekstide põhjal. Tarbetekstide (projekti ja kandidaadi põhjenduse, tegevusaruande) koostamine. Õigekirja- ja õigekeelsus-küsimuste kordamine. Lugemine. Keeruka struktuuriga ja eri modaalsusega tekstide mõistmine. Keeruka kujundliku väljenduse mõistmine. Süsteemaatiline sõnavaraarendus (akadeemilisele ja haritud stiilile omaste võõrsõnade, lendväljendite, ilukirjanduskeele kõrgstiilse sõnavara ning käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine). Teabeotsingu oskuste täiustamine. Kuulamine. Keeruka struktuuriga suulise teksti konspekteerimine. Väitluse juhtimine ning seal esile kerkinud argumentidest kokkuvõtte tegemine.
Kursuse õpitulemused	Kursuse lõpus õpilane: 1) kasutab keelt vastavalt suhtluseesmärgile ja -kontekstile; 2) argumenteerib ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis; 3) koostab levinumaid meediatekste, sh kommentaari ja arvamust; 4) kirjutab mitme alusteksti põhjal kindlal eesmärgil kokkuvõtte või resüme; 5) koostab erinevate alustekstide põhjal kindlasse suhtlusolukorda sobiva arutleva teksti; 6) kasutab eri allikatest leitud infot oma tekstides;

	7) parandab ja kinnistab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust; 8) saab aru keeruka struktuuriga tekstidest; 9) loeb erinevaid tekste, arendab oma kirjaoskust ja rikastab sõnavara.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Õpetaja hindab kursuse jooksul vähemalt kolme kirjalikku tööd. Praktilise eesti keele kursustes kasutatakse teiste eesti keele kursuste ja kirjanduskursuste sisulisi teemasid praktilise keeleoskuse arendamiseks. Seetõttu võib praktilise eesti keele tundides tehtud tööde tulemusi, mis näitavad kirjanduskursuste või teiste eesti keele kursuste õpitulemuste saavutatust, hinnata ja arvestada vastavate kursuste osalise sooritusena. Samuti võib kirjanduskursustes ja teistes eesti keele kursustes tehtud töid ja tegevusi hinnata ja arvestada praktilise eesti keele kursuse osalise sooritusena. Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja õpilase enesehindamist.
Õppekirjandus	Õpikud ja töövihikud: 1. Ehala, M., & Kitsnik, M. (2014). <i>Praktiline eesti keel 11. klassile. I-III vihik</i>. Tallinn: Avita. 2. Puksand, H., & Ross, M. (2018). <i>Johannes 2. Gümnaasiumi eesti keele õpik</i>. Tallinn: Koolibri. 3. Kiin, A., & Lunter, A. (2021). <i>Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik</i>. Tallinn: Avita. Artiklid ja lisamaterjalid: Ajakirjandus ja muud teemakohased tekstid vastavalt õpetaja juhisteile.

G3 1. kursus „Teksti keel ja stiil“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppekorraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Süvendatult vaadeldakse teksti keele ja stiili küsimusi. Käsitletakse erinevate tekstiliikide keelelisi ja stilistilisi erinevusi, vaadeldakse sõnavara stiililisi kihistusi ja tähendusnüansse ning kirjutamise komponente ja nõudeid eri tekstiliikide keelele. Süstemaatiline ülevaade antakse põhilistest stiilivigadest. Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid Õpilane 1) kinnistab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 2) on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse; 3) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit, kasutades konteksti sobivat suulist ja 4) kirjalikku keelt; 5) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 6) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 7) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid; 8) mõistab korrektse kõne ja kirjakeele, sh õpingutele ja tööle kandideerimiseks vajalike dokumentide, ning ainevaldkonnaalaste teadmiste olulisust töömaailmas üldiselt; 9) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende väärtust tööturul. Kursuse õppesisu Keele erinevad kasutusvaldkonnad (argi-, ilukirjandus-, teadus- ja tarbekeel). Keel suhtlus- ja tunnetusvahendina. Tekstiliigid. Suulise ja kirjaliku suhtluse ning teksti erinevused. Stiil ja stilistika. Asjalikkus ja isikupära. Viisakus ja sõbralik toon. Vaimukus, vulgaarsus ja suhtlusvead. Ametlik stiil, publitsistlik stiil ning

	teadusstiil. Stiilivärving, stiiliviga; keele kasutusvaldkondade tüüpilised stiilivead. Ilukirjandusstiil ja poeetika. Eesti sõnavara; tähendus ja stiilijooned. Oma sõnavara rikastamise võimalused. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus. Tekstide võrdlev analüüs (eesmärgid, kasutuskontekst, grammatilised erijooned, sõnavara, stiil). Võrgusuhtluse keelevalikud. Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee. Teksti aineistik, materjali kogumine ja süstematiseerimine. Teema, selle varasemad käsitlused ja tahud. Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesanne (allteema, väide, selgitus, tõestus, järeldus, üldistus). Arutlev kirjutamine. Oma teksti toimetamine. Teadustekst. Uurimiseesmärgi ja hüpoteesi sõnastamine. Materjali kirjeldamine ja usaldusväärsus. Uurimuse struktuur. Allikate refereerimise ja tsiteerimise eesmärgid. Lause- ja lõiguviited; viitekirje. Võrdlemine, analüüsimine, üldistamine, järeldamine. Vormistamine. Arvustamine. Loomevargus ehk plagiaat.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) analüüsib ja võrdleb keele erinevaid kasutusvaldkondi ja tekstide stiilierinevusi; 2) valib keelelisi ja vormilisi väljendusvahendeid suhtlusolukorra ning kõneaine põhjal, järgib stiili- ja etiketinorme; 3) väljendub selgelt ja korrektselt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses; 4) analüüsib tekstide sisu, eesmäärke, konteksti, ülesehitust, grammatikat, sõnavara ja stiili; 5) tunneb tekstis ära keelelise mõjutamise viise ja vahendeid, hindab tekstidest leitud teavet kriitiliselt ja kasutab seda sihipäraselt; 6) koostab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, sh kõne, kokkuvõtte ja lühiaurimuse; 7) loob alustekstide põhjal uusi tekste, refereerib ja tsiteerib, kasutab viitamissüsteeme, väldib plagiaati; 8) loeb ja analüüsib ainevaldkonna teadustekste, eristab teaduskeele tunnuseid ja põhjendab teadustekstide keelelisi valikuid;

	9) korrigeerib ja redigeerib oma teksti, kasutab otstarbekalt keeleallikaid ja teabekeskkondi, teeb teadlikke keelevelikuid.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad vähemalt kolm kirjalikku tööd. Kirjanduskursustes ja teistes eesti keele kursustes tehtud töid ja tegevusi võib hinnata ja arvestada teksti keele ja stiili kursuse osalise sooritusena. Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja õpilase enesehindamist.
Õppekirjandus	Õpikud ja töövihikud: 1. Kaldjärv, M. (2007). <i>Argumendi jõud</i>. Tallinn: Koolibri. 2. Kern, K., & Võik, I. (2016). <i>Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum</i>. Tallinn: Avita. 3. Puksand, H., & Ross, M. (2020). <i>Johannes 3. Gümnaasiumi eesti keele õpik</i>. Tallinn: Koolibri. 4. Kiin, A., & Lunter, A. (2021). <i>Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik</i>. Tallinn: Avita.

G3 2. kursus „Töö tekstiga“

Õppekava	KÕK
Kursuse maht, õppekorraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Kursus on esmajoones praktiline. Eeldatakse, et õpilane on läbinud eesti keele kohustuslikud kursused. Kursus toetab gümnaasiumi eesti keele kohustuslikes kursustes õpitut ning süvendab erinevate tekstide mõistmist ja kasutamist. Kursuse jooksul lahendatakse praktilisi ülesandeid, arutletakse probleemide üle teksti põhjal, kõrvutatakse erinevaid seisukohti ning tehakse esitlusi. Kursuse vältel seostatakse õpitut tegeliku eluga, arendatakse suulise esinemise oskust ja motiveeritakse iseseisvat õppijat teadlikult õppima. Tundide kavandamiseks ning korraldamiseks kasutatakse õppematerjalina erinevaid kirjalikke ja suulisi tekste, audio- ja videomaterjale. Kursuse kaudu lõimitakse omandatud teadmisi, oskusi ja väärtushoiakuid ning toetatakse teksti funktsionaalse lugemise ja mõistmise oskust reaallainetes. Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid Õpilane: 1) rakendab gümnaasiumis omandatud teadmisi praktikas; 2) on aktiivne õppija nii iseseisvalt kui ka koostöös kaasõpilastega; 3) on kursis muutustega ühiskonnas ja orienteerub ümbritsevas. Kursuse õppesisu Kursuse sisu lepitakse kokku kursuse alguses. Valikus on järgnevad teemaplokid: Kultuur ja väärtused: inimsuhted moraalinormide ja eetika seisukohast; üksikisiku seotus ühiskonnaga; väärtus-hinnangute kujunemine; inimene erinevate kultuuride keskel (kultuuripärand); inimene kui kultuuri kandja ning kultuuride vahendaja; ettevõtlikkuse ja kodanikualgatuse roll ühiskonnas.

	Individaalsus ja sotsiaalsus: inimese minapilt; inimene suhete loojana; inimene ja tema tegevuse mõju keskkonna arengule; vastutustundlik ja dialoogivõimeline kogukonna liige ning maailmakodanik. Õppiva inimese kuvand: probleemide ja neis peituvate võimaluste nägemine; kriitiline ja loov mõtlemine; ideede loomine, arendamine, elluviimine ja hindamine; inimene motiveeritud õppijana; avatus uutele teadmistele ja oskustele; õpitud abitus; inimene elukestva õppe väärtustajana; inimene kui koguja ja kogeja. Inimene sotsiaalvõrgustikus: etikett; keelevahendid; reaalses ja virtuaalmaailmas suhtlemise probleemid; privaatsus, isiklik ruum, avatud ruum; inimene virtuaalmaailmas; digikeskkonna moraali- ja väärtuspõhimõtted. Teadus ja tehnoloogia: tehnoloogia areng ja selle kasutamise eetilised küsimused; loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsus ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; teaduse ja tehnoloogiaga seotud piirangud ning riskid; ratsionaalsus ja irratsionaalsus.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) oskab leida, analüüsida ning edastada eri allikaist saadud infot ja arutleda leitud teabe põhjal; 2) jälgib ja juhiv aktiivselt diskussiooni ning annab põhjendatud tagasisidet; 3) argumenteerib ning seostab erinevaid seisukohti tekstidele jm tuginedes; 4) võtab kuuldu ja loetut kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis; 5) oskab luua süsteemi, toetudes gümnaasiumi erinevates ainevaldkondades õpitule; 6) väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.
Hindamisviis	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde

	moodustavad lugemis- ja kirjutamisülesannete hinded ja üks eksami proovitöö hinne. Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja õpilase enesehindamist.
Õppekirjandus	Õpikud ja töövihikud: 1. Kaldjärv, M. (2011). <i>Argumendi jõud</i>. Tallinn: Koolibri. 2. Kern, K., & Võik, I. (2016). <i>Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum</i>. Tallinn: Avita. 3. Puksand, H., & Ross, M. (2020). <i>Johannes 3. Gümnaasiumi eesti keele õpik ja töövihik</i>. Tallinn: Koolibri. 4. Kiin, A., & Lunter, A. (2021). <i>Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik</i>. Tallinn: Avita. Eksamikogumikud ja lisamaterjalid: Riigieksamitega seotud õppematerjalid ja kogumikud: <u>HARNO eksamikogumikud</u>.

Kirjanduse ainekava

Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on gümnaasiumis üks keskseid kultuuri- ja kunstiaineid, milles õpilane kujundab oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab suhtluskultuuri ja väljendusoskust, teadvustab kultuuri eripära ja mitmekesisust ning mõtestab ühiskonna- ja kultuurinähtusi sügavamalt. Kirjandus kui õppeaine suunab õpilast mõistma ja väärtustama nii varasema kui ka praeguse aja kultuuri ning panustama ka ise kultuuri tarbimisse ja loomisse.

Gümnaasiumi kirjandusõpetuses toetub õpilane põhikooli kirjandustundides omandatule. Lugemis- ja tekstitoimingud on jätkuvalt kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Teoseid käsitledes keskendutakse lugeja kaasaloovale rollile, tõstetakse esile tema seisukohti ja hinnanguid, rõhutatakse tekstiga suhtlemise tunnetuslikku ja kogemuslikku külge. Lugeja vastuvõtuvõimet arendades, eri žanris tervikteoseid ja tekstikatkendeid analüüsides ning tõlgendades õpib õpilane tajuma elulisi olukordi ja taustu, lahkama aktuaalseid teemasid ja probleeme ning märkama vaatepunktide erinevust arvamuste ja hoiakute kujunemisel. Lugeja vaatepunkti rõhutavat teosekäsitlust täiendab kirjandusteadusliku sihiseadega tekstikeskne lähenemisviis, kus metakeele kaudu keskendutakse teose sisemiste seaduspärasuste avastamisele. Kuna sõnakunstiteos põhineb kujundikeelel, siis omandab õpilane lugedes oskuse hinnata ja mõista ilukirjanduse poeetikat selle mõttelis-tundelises ühtsuses ja mitmetähenduslikkuses.

Diakroonilise, s.o kirjandusloolise käsitluse kõrval on eelistatum sünkrooniline, s.o voolule, žanrile ja teemale keskenduv käsitlus, või ka lähenemisviis, kus tekstikeskselt analüüsilt liigutakse tekstiväliste taustade, ülevaadete ja seosteni. Tekstivälist konteksti uurides mõistab õpilane mitmesuguste keele-, ajaloo- ja kultuuriteadmiste olulisust teose kui terviku mõistmisel. Kultuuriloolise tausta kujundamisel märkab õpilane seoseid teiste õppeainetega, nagu ajaloo, inimese- ja ühiskonnaõpetuse, geograafia, muusika, kunsti ja filosoofiaga ning väärtustab kirjandust kultuuriruumi olulise osana.

Õppeaine põhisisu on kirjandusteoste lugemine ja käsitlemine, mis arendab esteetilist tunnetust, ent soodustab ka rahvuskultuurilise teadvuse ja eneseteadvuse arengut. Erilist tähelepanu pööratakse ilukirjandusteose kui terviku mõistmisele ning teksti analüüsile ja tõlgendamisele eri vaatepunktidest. Kirjandus võimaldab õpilasel teadvustada oma mina ja ainulaadsust muutuvast maailmast ning soodustab elueesmärkide teadlikku valikut. Kirjanduse käsitlemine gümnaasiumis on suunatud eelkõige sellele, et arendada lugejateadvust ning isiksuslikku – vastutavat ja emotsionaalset suhet kirjandusega.

Kohustuslikud kirjanduskursused järjekorras: „Pärimus ja kirjandus“, „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“, „Identiteet ja eesti kirjandus“, „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“, „20. sajandi kirjandus“, „Kirjandus ja ühiskond“ ja „Nüüdisaja kirjandus“ võtavad arvesse õpilase abstraktse mõtlemise võimet, selle arengut ja lugemuse suurenemist. Kursused

pakuvad ainesiseseid ja -väliseid lõiminguvõimalusi, nende järgnevus eeldab ja kasutab varem õpitut. Kursuse sees võib õpetaja õppesisu järjekorda vajadusel muuta, lõhkumata seejuures selle sisulist tervikut ja vertikaalset aineoloogikat. Kirjandusteoste võrdlev käsitus, sh eesti ja maailmakirjanduse kõrvutamine on soovituslik lähenemisviis, mis võimaldab esile tuua teostevahelisi haakumisi ja põrkumisi näiteks voolu, stiili, žanri, teema, sündmustiku, karakterikujutuse või mis tahes muul tasandil.

Kursuse **“Pärimus ja kirjandus”** kaudu mõistab õpilane kirjanduse mütoloogilisi ja pärimuslikke juuri, kultuuri järjepidevust iidsetest aegadest tänaseni ning iseenda seotust selle lõputult jätkuva ahelaga. Pärimus on kogu kultuuri alus ja üheaegselt nii maailmapildi looja kui ka säilitaja. Õpilane teadvustab pärimusel põhinevat ilukirjandust lugedes, kui suurel määral tugineb kogu kultuur arhetüüpidele ja müütilistele motiividele. Kursuse käigus teadvustab õpilane tänapäeva kirjanduse seoseid näiteks antiikmütide ja eestlaste mütoloogilise maailmapildiga. Euroopa kultuuri mõistmiseks on mõõdapääsmatu tunda ka piiblilugusid, mis väärivad praeguses maailmas rohkem teadvustamist.

Kursuste **„Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses“ I–II** käigus saab õpilane ettekujutuse maailmakultuuri kui terviku arengust, mis avaldub paljude Euroopa rahvuskirjanduste mitmekesisuses. Esimene kursus hõlmab ajavahemikku antiigist romantismini ja teine realismist postmodernismini.

Kursused toetavad õpilase kultuuriteadvuse ja süsteemsemate kirjandusteadmiste kujunemist. Erinevalt teistest gümnaasiumi kirjanduskursustest on kirjandusloo kursused üles ehitatud kronoloogilisel põhimõttel, mis ei tähenda seda, et võrdse põhjalikkusega peaks käsitlema kõiki ajastuid. Nagu teistegi kirjanduskursuste puhul jääb õpetajale vabadus valida, millistele teostele, žanritele, vooludele ja ajastutele rohkem keskenduda. Kursused arendavad oskust mõista kirjandusteost mingi ajastu, voolu või žanri kontekstis. Oluliseks oskuseks on märgata tunnuseid, poeetilisi väljendusvahendeid ja leida infot, mille alusel tekste analüüsida ja tõlgendada.

Kursustel õpitu aitab näha põhjuslikke seoseid ajaloolise kultuurisituatsiooni ja sellel ajal sündinud loomingu vahel. Õpilasel on kergem mõista kirjandusvoolude tekkepõhjust, erinevusi ja arenguid, kui need on esitatud kronoloogilises järgnevuses ja võimaldavad omavahelist võrdlemist. Teoste käsitlemine kirjandusloolises järgnevuses võimaldab õpilasel paremini tajuda kirjandust protsessina, mitte üksikute kirjandusteoste jadana. Ajaloolisi kirjandusžanre tänapäevaste näidetega kõrvutades saab leida põnevaid seoseid.

Kursus **„Identiteet ja eesti kirjandus”** keskendub identiteediloomele, eeskätt sotsiaalse, rahvusliku ja kultuurilise identiteedi kujutamisele eesti kirjanduse näitel. Kursus aitab õpilasel mõista kirjanduse rolli identiteetide peegeldaja ja kujundajana, ühtlasi näidata, kuidas identiteetid ajas ja ruumis dünaamilise ja dialoogilise protsessi käigus muutuvad,

samastumist ja eristumist võimaldavad. Kursuse fookuses on rahvusliku identiteediga – eeskätt eestlusega – seotud teemad ja probleemid nii ajaloo kui ka tänapäeva vaatenurgast. Laiemalt käsitletakse mitmesuguseid rahvuskultuurilisi identiteete, mille tuumväärtused avanevad kirjanduslike narratiivide (lugude) ja kujundite (sümbolite) kaudu. Teoste valik suunab õpilast lugema Eesti 10 autorite loomingut ja väärtustama seda kui rahvuskultuurilist identiteeti vahendavat lugemisvara.

Kursus „**20. sajandi kirjandus**“ süvendab terviklikku kirjandus- ja kultuuriloolist teadmiste süsteemi. Aine sisus on ajastut kõige ilmekamalt esindavad modernistlikku draamat ja proosat viljelenud autorid, kelle hulgast teeb õpetaja valiku, keda põhjalikumalt tutvustada, arvestades tekstide kättesaadavust, oma eelistusi, aega, õpilaste võimeid ja huve. Ülevaateteemade kõrval on tähtis pakkuda õpilasele võimalust otsida tekstidest ajastule või voolule iseloomulikku, et õpikust loetut või õpetaja räägitut kinnistada. Ajastute, voolude ja neid esindavate autorite teostega tutvutakse kursuse jooksul peamiselt tunnis analüüsivate tekstikatkendite kaudu. Analüüsi tulemusena juhitakse õpilase tähelepanu teemadele ning probleemidele, mida eri asjastute kirjanikud on pidanud vajalikuks kujutada. Hilisemate kursuste käigus saab õpitule tuginedes luua paralleele, võrrelda ja leida erinevusi näiteks selles, mida on inimene väärtustanud ning kuidas on moraalsed tõekspidamised ja esteetilise maitsehoiakud aegade jooksul muutunud. Maailmakirjanduse arengulooga paralleelselt vaadeldakse kirjanduse kujunemist Eestis, pöörates tähelepanu sellele, kui lühikese ajaga on eesti kirjandus jõudnud maailmakirjanduse tasemele. Kursuse jooksul kinnistub arusaam, et eesti kirjandus ei ole eraldiseisev nähtus, vaid moodustab koos teiste maade autorite loominguga maailmakirjanduse terviku.

Kursus „**Kirjandus ja ühiskond**“ võimaldab õpilasel kirjanduse kaudu paremini mõista ümbritsevat maailma, inimese ja ühiskonna suhteid, aga ka kirjanduse laiemat ühiskondlikku tähendust ja olulisust maailmas toimuvate muutuste märkamisel, teadvustamisel, mõtestamisel ja kujundamisel. Kursus, mis hõlmab olulisi kirjandus- ja mõttevoole ning ühiskonna ja kultuuriga seotud praktikaid, põhineb peamiselt 20. ja 21. sajandi kirjandusel, sest ühiskondlikud muutused on olnud neil ajajärgudel kõige suuremad ning nende tähtsus murranguline. Kursus võimaldab kirjanduse kaudu analüüsida nii mineviku kui ka tänapäeva ühiskonna probleeme. Kursus ei eelda kronoloogilist lähenemist, vaid võimaldab rakendada kontsentrist teemaõpet ning eesti ja maailmakirjanduse võrdlevat käsitlemist.

Kursuse „**Nüüdisaja kirjandus**“ eesmärk on värskest ilmunud eesti kirjanduse (ja vajalikul määral ka väliskirjanduse) tutvustamine õpilastele, et gümnaasiumilõpetaja teaks olulisemaid nüüdisaja kirjanikke ja teoseid, tunneks praegu tegutsevaid kirjandusinstituutseid ja kirjandusajakirju ning harjuks otsima ja jälgima teavet ilmuvast uudiskirjandusest. Kursusel suunatakse õpilast tajuma kirjandusteose esteetilist väärtust. Lisaks juhivad kursusel tutvustatavad uudisteosed tähelepanu tänapäeva teemadele ja probleemidele, ärgitades õpilasi kaasa mõtlema ja oma arvamust kujundama.

Igal kursusel loeb õpilane läbi kolm kuni neli tervikteost, võimekamad õpilased rohkem. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste tasakaalustatud proportsioone ning nais- ja meesautorite esindatust. Kohustuslike tervikteoste valiku teeb õpetaja, arvestades nii kooli eripära kui ka õpilaste huvisid ja võimeid. Valitud lugemistekstid võimaldavad käsitleda kursuste õppesisu ja saavutada õpitulemused ning toetavad üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist. Ülejäänud autorite loomingut tutvustatakse kas ülevaatlilikult või lühemaid tekstinäiteid käsitledes. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on soovitatav lugeda kirjandusteoseid nende kodukeelt esindava maa kirjandusest.

Gümnaasiumi kirjandusõpetuses innustatakse õpilast lugema suuremat vaimset pingutust nõudvaid tekste, mis aitavad arendada tema lugejaoskusi, rikastada mõttemaailma, avardada tunnetusvälja ja kujundada kirjanduslikku maitsemeelt. Lugemisvõimeid arendades ja väärtkirjandust (sh tüvitekste ja klassikateoseid) tundma õppides eristab õpilane kirjandusvoole ja -žanre, omandab nende analüüsiks vajaliku mõistevaramu ning suudab käsitletud teosed paigutada ajastunähtuste ja mõttevoolude konteksti. Kirjandusmõistete tundmine on omakorda vajalik selleks, et tekste analüüsida ja kirjandusruumis orienteeruda.

Selleks et hoida kultuuri järjepidevust ning kujundada põlvkondlikku ja rahvuslikku ühisteadvust, on gümnaasiumis oluline lugeda ja ühiselt käsitleda eesti kirjanduse klassikuid ja tüvitekste, teiste hulgas A. H. Tammsaare „Tõde ja õigust“ (I osa), A. Gailiti ja J. Krossi loomingut, katkendeid F. R. Kreutzwaldi „Kalevipojast“, samuti B. Alveri, P.-E. Rummo, J. Kaplinski, J. Viidingu ja D. Kareva luulet.

Erinevate kirjanduskursuste lugemisvara interpreteerides mõistab õpilane kirjanduse rolli inimese, rahvuse ja ühiskonna arengu peegeldajana ning väärtustab lugemist elukestva eneseharimisviisina. Lugemiskogemust jagades harjub õpilane väärtustama seda kui vaimset naudingut ja rahuldust pakkuvat suhtlustava. Õpilane leiab endale huvipakkuvat lugemisvara, kasutades erinevaid otsinguvõimalusi (e-kataloogid, lugemisblogid, foorumid, taskuhäälingud), tunneb kirjandusteose vastuvõtu spetsiifika sõltuvust raamatu tehnoloogilisest vormist (trüki-, audio- ja e-raamat) ja valib endale sobiva.

Kirjandustundides tegeldakse ka aime- ja teadustekstidega (nt esseed, arvustused, uurimused), mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kirjanduskriitiliste ja -looliste tekstide kaudu avatakse kirjanikke mõjutanud asjaolusid ning tekitatakse huvi inimese isiksusliku arengu ja kultuuriloo vastu, ühtlasi õpitakse kriitika toel tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning mõistma sügavamalt teose poeetilist aegruumi.

Kirjandusõpetuse oluline osa on mitmekülgne tekstilooime, sh eri tüüpi (nt arutlus, kirjeldus) ning žanri tekstide kirjutamine (nt kiri, kõne, essee, dialoog). Lugemiskogemuse jagamine, oma mõtete ja tunnete verbaalne väljendamine loob eelduse isiklikumaks suhteks kirjandusega ja kogu õppeprotsessiga ning pakub õpilasele võimaluse olla isikupärane ja loov.

Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab suhtlemist ka veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist (nt esitlus, veebiartikkel, lühifilm), selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikke süžeesid, karaktereid, teemasid ja motiive kasutatakse ning teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis edasi arendatakse. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist ning läbivate teemade käsitlemist. Kirjandusõpetuse õpitulemuste saavutamist toetavad kirjandusteostel põhinevad mängufilmid ja kirjanike elulugudest ajendatud dokumentaalfilmid, samuti kirjandusteemalised audio- ja videomaterjalid veebikeskkondades, sh raadio- ja telesaated.

Kirjandustundide õppetegevused on mitmekesised, nende kaudu arendatakse erinevaid oskusi, kus õpilane arutleb, analüüsib, seostab ja võrdleb, rakendab teadmisi ja oskusi praktikas, mõtleb ja tegutseb loovalt. Kirjandusõpetust toetavad erinevad õppevormid (nt uurimuslik, projekt- ja reisiõpe) ja -tegevused (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse ja raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, teemapäevade korraldamine). Õpitulemustes pööratakse tähelepanu kirjanduse multifunktsionaalsusele ning kirjandusliku suhtluse mitmesuunalisusele.

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist, rahvus- ja maailmakultuurilist tähtsust ning selle rolli individuaalse ja kollektiivse identiteedi kujundamisel;
- 2) arendab ja rakendab oma loovvõimeid, koostab eri laadis ja žanris tekste, väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult, lähtudes eesmärgist, situatsioonist ja kontekstist;
- 3) tunneb mitmekülgselt ja sügavamalt kirjandusteose poeetikat, tekstianalüüsi ja -tõlgenduse eri võimalusi, avab kirjanduse põhiliikide suhteid ja vorme;
- 4) mõistab kirjanduskeelet kujundlikkust selle mitmetähenduslikkuses, kujundab kirjanduse kaudu oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, seostab kirjandust teiste kunstiliikide ja eluvaldkondadega;
- 5) loeb eri laadis ja žanris eesti ja maailmakirjandusteoseid, analüüsib ja tõlgendab neid eri vaatenurkadest, näeb kirjandustekstide kaudu maailma ja iseenda mõistmise võimalusi.

Kirjanduse kursusekavad

G1 1. kursus „Pärimus ja kirjandus“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursuse kaudu mõistab õpilane kirjanduse mütoloogilisi ja pärimuslikke juuri, kultuuri järjepidevust iidsetest aegadest tänaseni ning iseenda seotust selle lõputult jätkuva ahelaga. Pärimus on kogu kultuuri alus ja ühel ajal nii maailmapildi looja kui ka säilitaja. Õpilane teadvustab pärimusel põhinevat ilukirjandust lugedes, kui suurel määral tugineb kogu kultuur arhetüüpidele ja müütilistele motiividele. Kursuse käigus teadvustab õpilane tänapäeva kirjanduse seoseid näiteks antiikmütide ja eestlaste mütoloogilise maailmapildiga. Euroopa kultuuri mõistmiseks on mõõdapääsmatu tunda ka piiblilugusid, mis väärivad praeguses maailmas rohkem teadvustamist.
Kursuse “Pärimus ja kirjandus” õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane: 1) mõistab kirjanduse mütoloogilisi ja pärimuslikke juuri, kultuuri järjepidevust iidsetest aegadest tänaseni ning iseenda seotust selle lõputult jätkuva ahelaga; 2) tajub, et pärimus on kogu kultuuri alus ja ühel ajal nii maailmapildi looja kui ka säilitaja; 3) teadvustab pärimusel põhinevat ilukirjandust lugedes, kui suurel määral tugineb kogu kultuur arhetüüpidele ja müütilistele motiividele; 4) saab aru tänapäeva kirjanduse seostest antiikmütide ja eestlaste mütoloogilise maailmapildiga; 5) omab ülevaadet Euroopa kultuuri mõistmiseks mõõdapääsmatutest piiblilugudest, mis väärivad praeguses maailmas rohkem teadvustamist.
Kursuse õppesisu	Pärimus ja folkloor. Pärandi funktsioonid ühiskonnas. Pärimuse kogemine, kogumine ja säilitamine. Rahvaluule olemus, põhiliigid ja žanrid. Folkloor internetis ja avalikus ruumis. Müüdid tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas. Intertekstuaalsus. Argimütoloogia. Muinasjutt kirjanduses (nt Paul-Eerik Rummo „Tuhkatriinumäng“, Jaan Kaplinski „Kaks päikest“, Maurice Maeterlinck „Sinilind“, Joanne Harris „Ruunimärgid“, Neil Gaiman „Coraline“, Dino Buzzati

„Koer, kes oli näinud jumalat”, Paulo Coelho „Alkeemik”, Antoine de Saint-Exupéry „Väike prints”).

Müüdi olemus ja liigid. Müütiline aeg ja ruum. Eri rahvaste loomis- ja hävingumüüte. Antiikmüüdid ja Homerose eeposed Euroopa kirjanduse lätena. Sophoklese „Kuningas Oidipus”. Antiikmütide tõlgendused (nt Oscar Wilde „Dorian Gray portree”, Bernard Shaw „Pygmalion”, Margaret Atwood „Penelopeia”, Jeanette Winterson „Taak”, Alexander McCall Smith „Unenägude Angus”, Viktor Pelevin „Õuduse kiiver”, Maurice Druon „Zeusi mälestused”, Gert Helbemäe „Ohvrilaev”, Jaan Kaplinski „Achilles”, Mati Unt „Vend Antigone, ema Oidipus”). Arhetüüpsed müüdimotiivid. Arhetüüpseid tegelasi müütidest (nt Odysseus, Achilleus, Narkissos, Pygmalion, Sisypheos, Oidipus). Antiikmüüdid teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater jm).

Piibel kui Euroopa kultuuri tüvitekst. Piiblilood ja nende tõlgendused (nt „Aadama mäng”, Dante Alighieri „Jumalik komöödia”, Mihhail Bulgakov „Meister ja Margarita”, Hermann Hesse „Eurooplane”, Anton Hansen Tammsaare „Juudit”, Ain Kalmus „Juudas”, Friedebert Tuglas „Poeet ja idioot”). Piiblimotiivid luules (nt Johann Wolfgang Goethe, Marie Under, Betti Alver, Ernst Enno, Karl Ristikivi, Uku Masing, Doris Kareva). Vana ja uue testamendi tegelasi. Piiblilood teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater, arhitektuur jm).

Arhetüüp kirjanduses. Arhetüüpsed teemad, süžeed ja rändmotiivid. Kirjandusteoste arhetüüpseid tegelasi (nt Miguel de Cervantes „Don Quijote”, Molière „Don Juan”, William Shakespeare „Hamlet”, Johann Wolfgang Goethe „Faust”, Bram Stoker „Dracula”, August Gailit „Toomas Nipernaadi”). Arhetüüpsed lood teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater, arhitektuur jm).

Eepos. Keskaegsed kangelaseeposed. Kangelase arhetüüp. Islandi eepika. Iiri saagad. Põhjamaade müüte. Villy Sørensen „Ragnarok. Jumalate lugu”. Rahvuseeposed (nt Elias Lönnrot „Kalevala”). „Kalevipoeg” kui tüvitekst. Rahvuseepose sünnilugu, tegelased ja motiivistik. „Kalevipoja” tegelaskujud ja motiivid kirjanduses (nt Kalju Lepik, Kalev Kesküla, Olavi Ruitlane, Contra, Kivisildnik, Friedebert Tuglas, Enn Vetemaa, Kerttu Rakke, Kristian Kirsfeldt), teistes kultuurivaldkondades (nt koomiks, kujutav kunst, muusika,

	teater) ja avalikus ruumis (nt reklaam, meemid, poliitika, tänavakunst). Eestlaste mütoloogiline maailmapilt (nt Friedrich Robert Faehmann, Matthias Johann Eisen, Lennart Meri, Hasso Krull, Valdur Mikita). Mütoloogilised narratiivid ja tegelased eesti folklooris ja kirjanduses (nt August Kitzberg „Libahunt“, Aino Kallas „Hundimõrsja“, Anton Hansen Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan“, Andrus Kivirähk „Rehepapp“, Friedebert Tuglas „Maailma lõpus“, Hasso Krull „Kui kivid olid veel pehmed“). Müütilisi tegelasi (nt vanapagan, libahunt, kratt, hiidnaine). Paroodia: rahvusmütoloogia kõverpeeglis (nt Andrus Kivirähk „Mees, kes teadis ussisõnu“, Indrek Hargla „French ja Koulu“). Eesti mütoloogiline maailmapilt teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater jm). Mütoloogiline mõõde eri žanrites. Maagiline realism (nt Gabriel García Márquez „Kadunud aja meri“, Jorge Luis Borgese novelle, Ben Okri „Jumalaid hämmastades“, Haruki Murakami „Elevant haihtub“, Leslye Walton „Ava Lavenderi iseäralikud ja kaunid kannatused“, Patrick Süskind „Parfüüm“; Mehis Heinsaare, Andrus Kivirähki, Edvin Aedma novelle). Moondumismüüdid (nt Franz Kafka „Metamorfoos“). Õuduskirjandus (nt Edgar Allan Poe, Howard P. Lovecraft, Stephen King, Herta Laipaik, Indrek Hargla). Lüüriline luule (nt Hanneleele Kaldmaa, Joosep Vesselov). Mõisted: allusioon, arhetüüp, eepos, folkloor, intertekstuaalsus, maagiline realism, mütoloogia, müüt, paroodia, pärimus, saaga, tüvitekst, õuduskirjandus.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, ilukirjandusteoste katkendeid ja kursuse sisuga seotud teabetekste; 2) analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi; 3) mõtestab pärandkultuuri olemust, funktsioone, väljendusvõimalusi ja tähendust tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal; 4) nimetab müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ning arhetüüpseid müüdimotiive, leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest;

	5) analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ning esteetilistest väärtustest lähtuvalt; 6) kirjeldab eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu, kultuuri- ja rahvusloolist tähtsust, nimetab eepose arhetüüpseid tegelasi, teemasid ja motiive ning analüüsib nende kasutamist teiste autorite loomingus; 7) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; 8) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad arvestuslikud tööd (loetud teose analüüs, kontrolltöö) või praktilised tööd (loovtöö kirjandusliku alusteksti põhjal) või rühmatööd (rühmaarutelu).
Õppekirjandus	Õpikud ja töövihikud: 1. Undo, M. (2024). <i>Müüdi anatoomia</i>. Koolibri 2. Nootre, S. (2004). <i>Kirjanduse kõnetus</i>. Avita 3. Kalamees, K. (2010). <i>Maailmakirjanduse õpik gümnaasiumile</i>. Antiik. Keskaeg. Renessanss. Avita 4. Kalamees, K. (2009). <i>Maailmakirjanduse õpik gümnaasiumile</i>. 17.-19. sajand. Avita 5. Nahkur, A. (2005). <i>Antiigist renessansini</i>. Koolibri 6. Nahkur, A. (2006). <i>Barokist romantismini</i>. Koolibri 7. Nahkur, A. (2007). <i>Realismist postmodernismini</i>. Koolibri 8. Epner, L., Metste, K., & Olesk, S. (2005). <i>Vanem eesti kirjandus</i>. Koolibri 9. Talvet, J. (1993). <i>Maailmakirjanduse lugemik keskkoolile</i>. Koolibri 10. Nahkur, A. (2009). <i>Antiigist postmodernismini</i>. Gümnaasiumi lugemik. Koolibri

G1 2. kursus „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursuse „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses“ I käigus saab õpilane ettekujutuse maailmakultuuri kui terviku arengust, mis avaldub paljude Euroopa rahvuskirjanduste mitmekesisuses. Esimene kursus hõlmab ajavahemikku antiigist romantismini. Kursus toetavad õpilase kultuuriteadvuse ja süsteemsemate kirjandusteadmiste kujunemist. Erinevalt teistest gümnaasiumi kirjanduskursustest on kirjandusloo kursus üles ehitatud kronoloogilisel põhimõttel, mis ei tähenda seda, et võrdse põhjalikkusega peaks käsitlema kõiki ajastuid. Nagu teistegi kirjanduskursuste puhul jääb õpetajale vabadus valida, millistele teostele, žanritele, vooludele ja ajastutele rohkem keskenduda. Kursused arendavad oskust mõista kirjandusteost mingi ajastu, voolu või žanri kontekstis.
Kursuse „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“ õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane 1) on teadlik üldinimlikest kõlbelistest väärtustest, teostes kajastatud ajajärgu sotsiaalsetest väärtustest kui ka kultuuriväärtustest; 2) suhtub kirjandusse kui kunstiloomingusse ja kirjanikku kui loojasse; 3) on lugenud eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavaid teoseid ning neid tõlgendanud, oskab neis käsitletud probleeme ja väärtussuhtumisi seostada nüüdisajaga; 4) valdab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 5) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 6) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 7) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid.
Kursuse õppesisu	Kirjandusloo peajooni ja põhinähtusi. Kirjandusperioodide ja -voolude kujunemine ning muutumine antiigist kuni romantismini. Žanri olemus, žanrite kujunemine ja

	muutumine. Kirjandusžanrite vormi- ja sisutunnused. Eepika, lüürika ja dramaatika arenguid kirjandusloos. Näiteid erinevatest ajastutest ja vooludest, eesti ja maailmakirjandusest. Kirjanduse seosed ühiskondlike, kultuuriliste ja ajalooliste muutustega. Dramaatika. Tragöödia ja komöödia teke ja areng. Antiiktragöödia, keskaegne liturgiline draama, renessansiaegne draama, <i>commedia dell'arte</i>, romantiline draama, psühholoogiline draama (nt Sophokles, William Shakespeare, Molière, Johann Wolfgang Goethe, Friedrich Schiller, Nikolai Gogol, Lydia Koidula). Lüürika ja lüroeepika. Luulevormide ja -žanrite teke ja areng. Ood, hümn, epigramm, valm, ballaad, poeem, sonett (nt Aisopos, Sappho, Dante Alighieri, Francesco Petrarca, William Shakespeare, Johann Wolfgang von Goethe, William Blake, Aleksandr Puškin, George Gordon Byron, Kristjan Jaak Peterson). Luulet eri rahvastelt. Eepika. Eepos antiigis, keskajal ja romantismis. Novelli teke ja areng (nt Giovanni Boccaccio, Edgar Allan Poe, Guy de Maupassant). Romaani teke ja areng (nt Rabelais, Cervantes). Valgustuskirjandus. Filosoofiline ja satiiriline proosa (nt Voltaire, Daniel Defoe). Valgustuskirjandus Eestis. Romantismi kujunemine ja tunnused. Romantiline romaan (nt Johann Wolfgang von Goethe, Walter Scott, Alexandre Dumas, Emily Jane Brontë, Victor Hugo, Prosper Mérimée). Värssromaan (nt Aleksandr Puškin). Kirjanduslikud väikevormid: miniatuur, aforism (nt Baltasar Gracián). Mõisted: aforism, ballaad, draama, dramaatika, eepika, eepos, epigramm, hümn, jutustus, kirjandusvool, klassitsism, komöödia, luule, lüürika, lüroeepika, miniatuur, novell, poeem, proosa, realism, romaan, romantism, rüütliromaan, satiir, sonett, žanr, tragöödia, valm, värssromaan.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi;

	2) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust antiikkirjandusest romantismini ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; 3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi; 4) eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; 5) kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle; 6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamisviis	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad arvestuslikud tööd (loetud teoste analüüs), praktilised tööd, rühmatööd jne.
Õppekirjandus	Õpikud ja töövihikud: 1. Kalamees, K. (2010). Maailmakirjandus. Antiik. Kesk- ja Renessanss. Avita 2. Kalamees, K. (2009). Maailmakirjandus XVII-XIX sajand. Avita 3. Väljataga, M. (2014). <i>Kirjandus ja selle liigid</i>. Maurus

G2 1. kursus „Identiteet ja eesti kirjandus“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursus keskendub identiteediloomele, eeskätt sotsiaalse, rahvusliku ja kultuurilise identiteedi kujutamisele eesti kirjanduse näitel. Kursus aitab õpilasel mõista kirjanduse rolli identiteetide peegeldaja ja kujundajana, ühtlasi näidata, kuidas identiteedid ajas ja ruumis dünaamilise ja dialoogilise protsessi käigus muutuvad, samastumist ja eristumist võimaldavad. Kursuse fookuses on rahvusliku identiteediga – eeskätt eestlusega – seotud teemad ja probleemid nii ajaloo kui ka tänapäeva vaatenurgast. Laiemalt käsitletakse mitmesuguseid rahvuskultuurilisi identiteete, mille tuumväärtused avanevad kirjanduslike narratiivide (lugude) ja kujundite (sümbolite) kaudu. Teoste valik suunab õpilast lugema Eesti autorite loomingut ja väärtustama seda kui rahvuskultuurilist identiteeti vahendavat lugemisvara.
Kursuse “Identiteet ja eesti kirjandus” õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane 1) mõistab kirjanduse rolli identiteetide peegeldaja ja kujundajana, selgitab kirjandusteostele tuginedes identiteedi olemust, teab selle funktsioone ja eri vorme, tunneb olulisemaid rahvuskultuurilist identiteeti, sh eesti ajaloo ja kultuuri pöördpunkte kajastavaid teoseid; 2) analüüsib personaalse ja kollektiivse identiteedi kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, seostab eesti kirjandust ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, probleemide ning sündmustega; 3) arendab kirjandustekstide analüüsi ja tõlgenduse kaudu oma arusaamist üldinimlikest, ühiskondlikest ja kultuurilistest väärtustest, kujundab seeläbi oma sotsiaalset, kultuuri- ja väärtuspädevust ning mõtestab enda ja teistega seotud kollektiivseid identiteete.
Kursuse õppesisu	Identiteedi olemus, funktsioonid ja vormid. Individuaalne ja kollektiivne identiteet. Kirjandus identiteetide peegeldaja ja kujundajana. Kirjandus kui kollektiivne kultuurimälu. Kirjanduskaanon. Mina ja teine, oma ja võõras kirjanduses. Rahvuslikud narratiivid, sümbol- ja väärtussüsteemid kirjanduses.

Identiteedi seos väärtuste ja traditsioonidega. Kirjaniku personaalne identiteet ja autoripositsioon.

Eesti ajaloo ja kultuuri pöörded ning nende kajastused kirjanduses.

Rahvuslik ärkamisaeg. Lydia Koidula luule. Friedrich Reinhold Kreutzwaldi „Kalevipoeg“ kui tüvitekst. Jaan Kross „Pöördtoolitund“ või „Doktor Karelli raske öö“. Madis Kõiv ja Vaino Vahing „Faehlmann“, Loone Ots „Koidula veri“.

Eesti kirjandus rahvuslikus ja euroopalikus kontekstis. Noor-Eesti rühmitus. Gustav Suitsu, Marie Underi ja Henrik Visnapuu luule. Friedebert Tuglase novelle. Ilmar Talve „Maapagu“. Hasso Krull „Euroopa“.

Mälu- ja traumakirjandus. Sõda ja selle järelmõjud. Karl Ristikivi „Hingede öö“, Mats Traat „Tants aurukatla ümber“, Arved Viirlaid „Ristideta hauad“, Viivi Luik „Seitsmes rahukevad“, Ene Mihkelson „Ahasveeruse uni“ jt. Jaan Kruusvall „Pilvede värvid“.

Okupatsioon ja nõukogude aeg. Eestlane paguluses. Juhan Smuuli poeeme. Helga Nõu „Tiiger, tiiger“, Valev Uibopuu „Keegi ei kuule meid“, Raimond Kaugver „Nelikümmend küünalt“, Arvo Valton „Kaheksa jaapanlannat“, Andrei Hvostov „Sillamäe passioon“ või „Sinised mäed“ jt. Paul-Eerik Rummo „Tuhkatriinumäng“.

Eestlane ja eestlus kirjanduspildis. Põlvkondlikud püüdlused ja ideaalid. Eduard Vilde „Mäeküla piimamees“, Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus“ II, Jaan Kross „Wikmani poisid“ või „Paigallend“, Andrus Kivirähk „Mees, kes teadis ussisõnu“, Indrek Hargla „French ja Koulu“, Ervin Õunapuu „Eesti gootika“, Mehis Heinsaar „Esimese eestlase jutustus“, Urmas Vadi „Neverland“ jt. Juhan Smuul „Polkovniku lesk“, Jaan Tättel „Ristumine peateega“ jt.

Eestlase kuvand luules. Juhan Liiv, Hando Runnel, Paul-Eerik Rummo, Karl Ristikivi, Kalju Lepik, Juhan Viiding, Doris Kareva, Chalise, Kivisildnik, François Serpent, Jürgen Rooste, Kristiina Ehin jt.

Lokaalne ja globaalne identiteet. Eestlane laias maailmas. Reisikiri. August Gailit „Ekke Moor“, Emil Tode „Piiririik“, Tõnu Õnnepalu „Pariis“, „Aaker“ või „Lõpmatus“, Mihkel Mutt „Eesti ümberlõikaja“ jt. Minu-sarja reisiraamatud.

	Kohaidentiteet minevikus ja tänapäeval. Eestlase elukeskkond. Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus“ IV, August Mälk „Õitsev meri“, Mati Unt „Sügisball“, Nikolai Baturin „Karu süda“, Tõnu Õnnepalu „Paradiis“ jt. Rahvuskultuuriline identiteet muutub ajas. Anton Hansen Tammsaare „Ma armastasin sakslast“, Mari Saat „Lasnamäe lunastaja“, Jaan Kaplinski „Seesama jõgi“, Andrei Hvostov „Võõrad lood“, Valdur Mikita „Kukeseene kuulamise kunst“ jt. Kollektiivsed identiteedid pingeväljas. Soolise, vanuselise, põlvkondliku, etnilise, keelelise, usulise jm identiteedi kajastusi kirjanduses. Murdekeelne kirjandus: Mats Traat, Madis Kõiv, Kauksi Ülle, Aapo Ilves jt. Eestivene kirjandus: Igor Kotjuh, Andrei Ivanov, Sveta Grigorjeva jt. Subkultuurilised identiteedid: punk- ja räppluule. Põlvkondliku elutunnetuse kajastusi: Jim Ashilevi „Ma olen elus olemise tunne“ jt. Ajakiri Värske Rõhk.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe luulekogu, vahendab oma lugemis- ja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes; 2) analüüsib ja tõlgendab erinevate identiteedivormide kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, kirjutab loetud teostele tuginedes arutluse; 3) kirjeldab ja võrdleb kirjandusteostele tuginedes eestlase kultuurimälu ja väärtusmaailma muutumist eri ajajärgudel; 4) arutleb loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, probleemide ja sündmuste üle ning toob nende kohta tekstist näiteid; 5) analüüsib ja tõlgendab loetud proosa- ja draamateoste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelassuhteid ja -kõnet, sündmustikku ja kompositsiooni; 6) analüüsib ja mõtestab luuletuste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema ja põhimotiivid, iseloomustab lüürilist aegruumi ja vaatepunkti, seostab kujundiloomet,

	meetrikat ja stroofikat sisuga, kirjeldab luuletuste meeleolu ning avab nende tähendusi; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamisviis	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad arvestuslikud tööd (loetud teoste analüüs), praktilised tööd, rühmatööd jne.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Õpikud ja materjalid: 1. Epner, L., Metste, K., & Olesk, S. (2005). <i>Vanem eesti kirjandus: Gümnaasiumi kirjandusõpik</i>. Tallinn: Koolibri. 2. Annus, E., et al. (2007). <i>20. sajandi I poole eesti kirjandus</i>. Tallinn: Koolibri. 3. Annus, E., et al. (2011). <i>Uuem eesti kirjandus</i>. Tallinn: Koolibri. 4. Hennoste, M. (2008). <i>Eesti kirjandus tekstides. I ja II osa</i>. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. Ajakirjad ja artiklid: 1. Methis: <i>Studia Humaniora Estonica</i> (2008). Nr. 1–2. 2. <i>Edasi.org</i>. (27.10.2019). Edasi. 3. <i>Värske Rõhk</i>. Ajakirja veebileht: Värske Rõhk. 4. Veidemann, R. (2008). Eesti kultuuri olemised ja saamised. <i>Methis</i>, Nr. 1–2. Lingid ja muud lisamaterjalid: 1. ERRi arhiiv: ERR. 2. <i>Eesti Kirjandusmuuseumi veebileht</i>: Eesti Kirjandusmuuseum.

G2 2. kursus „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursuse „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses“ II käigus saab õpilane jätkuva ettekujutuse maailmakultuuri kui terviku arengust. Kursus hõlmab ajavahemikku realismist postmodernismini. Kursus toetavad õpilase kultuuriteadvuse ja süsteemsemate kirjandusteadmiste kujunemist. Õpetajale vabadus valida, millistele teostele, žanritele, vooludele ja ajastutele rohkem keskenduda. Oluliseks oskuseks on märgata tunnuseid, poeetilisi väljendusvahendeid ja leida infot, mille alusel tekste analüüsida ja tõlgendada. Kursustel õpitu aitab näha põhjuslikke seoseid ajaloolise kultuurisituatsiooni ja sellel ajal sündinud loomingu vahel. Õpilasel on kergem mõista kirjandusvoolude tekkepõhjust, erinevusi ja arengut, kui need on esitatud kronoloogilises järgnevuses ja võimaldavad omavahelist võrdlemist. Teoste käsitlemine kirjandusloolises järgnevuses võimaldab õpilasel paremini tajuda kirjandust protsessina, mitte üksikute kirjandusteoste jadana. Ajaloolisi kirjandusžanre tänapäevaste näidetega kõrvutades saab leida põnevaid seoseid.
Kursuse „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“ õppe- ja kasvatus-eesmärgid	Õpilane 1) on teadlik üldinimlikest kõlbelistest väärtustest, teostes kajastatud ajajärgu sotsiaalsetest väärtustest kui ka kultuuriväärtustest; 2) suhtub kirjandusse kui kunstiloomingusse ja kirjanikku kui loojasse; 3) on lugenud eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavaid teoseid ning neid tõlgendanud, oskab neis käsitletud probleeme ja väärtussuhtumisi seostada nüüdisajaga; 4) valdab eesti kirjakeelt ning kasutab seda korrektselt kõnes ja kirjas; 5) tunneb tekstiliikide erinevusi ning oskab eri liiki tekste lugeda, analüüsida ja koostada; 6) arendab loovat ja kriitilist mõtlemist; 7) valib, hindab kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt teabeallikaid.

Kursuse õppesisu

Kirjandusloo peajooni ja põhinähtusi. Kirjandusperioodide ja -voolude kujunemine ning muutumine realismist kuni postmodernismini, 19. sajandi II poolest kuni 21. sajandi alguseni. Kirjandusteose seosed ajastu kultuuri ja ajalooga, kirjandusžanrite vormi- ja sisutunnused. Eesti kirjandus maailmakirjanduse kontekstis.

Realismi kujunemine ja tunnused maailmakirjanduses (nt Charles Dickens, Honoré de Balzac, Gustave Flaubert, Ivan Turgenev, Fjodor Dostojevski, Lev Tolstoi, Anton Tšehhov, Knut Hamsun). Realismi edasiarendused. Naturalism (nt Émile Zola, Guy de Maupassant). Estetism (nt Oscar Wilde). Realismi kujunemine ja eripära eesti kirjanduses (nt Eduard Vilde, August Kitzberg, Juhan Liiv). Realistlik romaan (nt Anton Hansen Tammsaare, August Mälk, Gert Helbemäe, Mats Traat).

Modernistlikud suundumused luules. Sümbolism (nt Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Walt Whitman, Emily Elizabeth Dickinson). Uusromantiline sümbolism (nt William Butler Yeats, Aleksandr Blok, Eino Leino). Avangardistlik luule (nt futurism, ekspressionism, dadaism, sürrealism, imažism; nt Vladimir Majakovski, Anna Ahmatova, Joseph Brodsky, Thomas Stearns Eliot, Federico García Lorca, William Carlos Williams, Wallace Stevens, Ezra Pound). Maailmaluule pärast II maailmasõda (nt Pablo Neruda, Wystan Hugh Auden, Philip Larkin, Sylvia Plath, Zbigniew Herbert, Wisława Szymborska). Biitnikud (nt Charles Bukowski).

Eesti luule alates 20. sajandist. Kirjanduslikud liikumised ja rühmitused: Noor-Eesti, Siuru, Tarapita, Arbujad (nt Gustav Suits, Marie Under, Henrik Visnapuu, Betti Alver, Heiti Talvik). Avangardistlik luule (nt sümbolism, ekspressionism, futurism, sürrealism; nt Ernst Enno, Erni Hiir, Johannes Vares-Barbarus, Ilmar Laaban, Andres Ehin). Pagulasluule (nt Bernard Kangro, Kalju Lepik, Ivar Grünthal, Karl Ristikivi). Luuleuuendus, kassetipõlvkond ja selle järellaine (nt Jaan Kross, Ain Kaalep, Artur Alliksaar, Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski, Hando Runnel, Viivi Luik, Jüri Üdi). Seisakuaja luule (nt Juhan Viiding, Toomas Liiv, Priidu Beier, Doris Kareva, Andres Ehin).

Mõisted: ajalooline romaan, avangard, dadaism, eksistentsialism, ekspressionism, estetism, futurism, imažism, impressionism,

	kassetipõlvkond, kujunemisromaan, modernism, romaan, sümbolism, sürrealism, uusromantism.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi; 2) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust realismist kuni 21. sajandi kirjanduseni ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; 3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi; 4) eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; 5) kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle; 6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad arvestuslikud tööd (loetud proosa- või draamateoste analüüs), praktilised tööd, rühmatööd jt.
Õppekirjandus	Õpikud ja materjalid: 1. Nahkur, M. (2010). <i>Realismist postmodernismini</i>. Tallinn: Koolibri. 2. Riismaa, J., et al. (2002). <i>Eelmise sajandi eesti kirjandus</i>. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Lingid ja lisamaterjalid:

1. *Methis: Studia Humaniora Estonica* (2008). Artikkel saadaval: <https://ojs.utlib.ee>.
2. ERRi arhiiv: <https://arhiiv.err.ee>.
3. Eesti Kirjandusmuuseumi veebileht: <https://www.kirmus.ee>.

G2 3. kursus „20. sajandi kirjandus“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursuse „20. sajandi kirjandus“ eesmärk on süvendada terviklikku kirjandus- ja kultuurilooline teadmiste süsteemi. Ainesisus on ajastut kõige ilmekamalt esindavad modernistlikku draamat ja proosat viljelenud autorid, kelle hulgast teeb õpetaja valiku, keda põhjalikumalt tutvustada, arvestades tekstide kättesaadavust, oma eelistusi, aega, õpilaste võimeid ja huve. Ülevaateteemade kõrval on tähtis pakkuda õpilasele võimalust otsida tekstidest ajastule või voolule iseloomulikku, et õpikust loetut või õpetaja räägitut kinnistada. Ajastute, voolude ja neid esindavate autorite teostega tutvutakse kursuse jooksul peamiselt tunnis analüüsitavate tekstikatkendite kaudu. Analüüsi tulemusena juhitakse õpilase tähelepanu teemadele ning probleemidele, mida eri ajastute kirjanikud on pidanud vajalikuks kujutada. Hilisemate kursuste käigus saab õpitule tuginedes luua paralleele, võrrelda ja leida erinevusi näiteks selles, mida on inimene väärtustanud ning kuidas on moraalsed tõekspidamised ja esteetilise maitsehoiakud aegade jooksul muutunud. Maailmakirjanduse arengulooga paralleelselt vaadeldakse kirjanduse kujunemist Eestis, pöörates tähelepanu sellele, kui lühikese ajaga on eesti kirjandus jõudnud maailmakirjanduse tasemele. Kursuse jooksul kinnistub arusaam, et eesti kirjandus ei ole eraldiseisev nähtus, vaid moodustab koos teiste maade autorite loominguga maailmakirjanduse terviku.
Kursuse „20. sajandi kirjandus“ õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane 1) oskab iseseisvalt arendada oma maailmapilti; 2) kujundab adekvaatse enesehinnangu; 3) mõistab iseseisva õppimise ja koostööoskuste olulisust; 4) kujundab kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse 5) Arendab arutlusoskust; 6) mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuurilist tähtsust; 7) väärtustab kirjanikku kui loojat.
Kursuse õppesisu	Modernistliku draama kujunemine ja tunnused. Psühholoogiline draama (nt Henrik Ibsen, Anton Tšehhov, August Strindberg). Sümbolistlik draama (nt Maurice Maeterlinck). Eepiline teater

	(Berthold Brecht). Absurdidraama (nt Samuel Beckett, Eugène Ionesco). Sotsiaalpsühholoogiline draama (nt Tennessee Williams, Edward Albee, Eugene O'Neill). Draama postmodernismi ajajärgul (nt Harold Pinter, Tom Stoppard). 20. sajandi eesti draama (nt August Kitzberg, Eduard Vilde, Oskar Luts, Anton Hansen Tammsaare, Juhan Smuul, Enn Vetemaa, Jaan Kruusvall, Madis Kõiv, Andrus Kivirähk, Jaan Tätte). Postmodernistlik draama (nt Mati Unt, Urmas Vadi, Siim Nurklik). Dramaturgia nüüdisteatris (nt Merle Karusoo, Tiit Ojasoo ja Ene-Liis Semper, Peeter Jalakas). Modernistlikud suundumused proosas. Süvapsühholoogiline romaan (nt James Joyce, Virginia Woolf, William Faulkner). Kadunud põlvkond ja sõjaromaan (nt Ernest Hemingway, Erich Maria Remarque, F. Scott Fitzgerald, Aleksandr Solženitsõn). Eksistentsialism (nt Franz Kafka, Albert Camus, Jean-Paul Sartre). Idamaiste usundite mõjud kirjanduses (nt Hermann Hesse, Jerome David Salinger). Biitkirjandus (nt William S. Burroughs „Alasti lõunasöök”, Jack Kerouac „Teel”). Postmodernistlik romaan (nt John Fowles, Kurt Vonnegut, Umberto Eco, Milan Kundera, Vladimir Nabokov, Sergei Dovlatov). Lühiproosa (nt Philip Roth, Jorge Luis Borges, Alice Munro). Eesti proosakirjandus. 20. sajandi eesti proosa. Friedebert Tuglase uussümbolistlik novell või Peet Vallaku uusrealistlik novell. Pagulasproosa tähtsamad autorid ja teosed, žanrid ja põhiteemad: Gert Helbemäe või Bernard Kangro või Albert Kivikas või August Mälk või Karl Ristikivi. Kujunemisromaan (nt August Gailit). Ajalooline romaan (nt Jaan Kross, Karl Ristikivi, Mats Traat, Ene Mihkelson, Meelis Friedenthal). Postmodernism eesti proosas (nt Mati Unt, Vaino Vahing, Nikolai Baturin). Novelližanri areng (Arvo Valton, Ervin Õunapuu, Mehis Heinsaar, Martin Algu, Mait Vaik). 20. sajandi eesti draama. Eduard Vilde näidendid või August Kitzbergi draamad või Oskar Lutsu külakomöödia. Ajaloopöörised, rahvas, mälu ja identiteet Jaan Kruusvalli või Madis Kõivu näidendites. Mõisted: absurdidraama, omaelulooline romaan, postmodernism, (süva)psühholoogiline romaan.
Kursuse õpitulemused	Õpilane:

	1) iseloomustab õppematerjalidele toetudes 20. sajandi modernistlikku draamat ja proosat viljelenud autoreid ja nende loomingut; 2) nimetab eesti kirjanduse olulisemaid autoreid ja nende teoseid; seostab eesti kirjanduslugu Euroopa kirjanduse perioodide, voolude ja suundadega 3) mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi; 4) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm proosa- või draamateost, tunneb teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos.
Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad arvestuslikud tööd (loetud proosa- või draamateoste analüüs), praktilised tööd, rühmatööd jt.
Õppekirjandus	Õpikud ja materjalid: 1. Kaus, J. (2015). <i>20. sajandi kirjandus</i>. Tallinn: Maurus. 2. Nahkur, A. (2010). <i>Kirjandus realismist postmodernismini</i>. Tallinn: Koolibri.

G3 1. kursus „Kirjandus ja ühiskond“

Õppekava	RÕK
Kursuse maht, õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursus võimaldab õpilasel kirjanduse kaudu paremini mõista ümbritsevat maailma, inimese ja ühiskonna suhteid, aga ka kirjanduse laiemat ühiskondlikku tähendust ja olulisust maailmas toimuvate muutuste märkamisel, teadvustamisel, mõtestamisel ja kujundamisel. Kursus, mis hõlmab olulisi kirjandus- ja mõttevoole ning ühiskonna ja kultuuriga seotud praktikaid, põhineb peamiselt 20. ja 21. sajandi kirjandusel, sest ühiskondlikud muutused on olnud neil ajajärgudel kõige suuremad ning nende tähtsus murranguline. Kursus võimaldab kirjanduse kaudu analüüsida nii mineviku kui ka tänapäeva ühiskonna probleeme. Kursus ei eelda kronoloogilist lähenemist, vaid võimaldab rakendada kontsentrilist teemaõpet ning eesti ja maailmakirjanduse võrdlevat käsitlemist.
Kursuse “Kirjandus ja ühiskond” õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane 1) mõistab ühiskonnas toimuva ja kirjanduse omavahelisi suhteid; 2) oskab teksti põhjal kirjeldada ühiskondlikke olusid; 3) arutleb teema ja probleemide ning väärtuste üle; 4) on lugenud kirjandusloolisi esseesid ja artikleid;
Kursuse õppesisu	Kursuse „Kirjandus ja ühiskond“ eesmärk on asetada kirjandusteosed konkreetsemasse ühiskondlik-kultuurilisse, sealhulgas poliitilisse ja mõttevoolulisse konteksti: keskmes on kõik see, mis kirjandust ümbritseb ning inspireerib. Kirjandust vaadeldakse ühiskonnaolude taustal, kus tähtsat rolli mängivad ajastu olulisemad ideed ja suundumused, mis tingivad kirjanduse temaatika ning vormi. Kursus võimaldab arutleda kirjanduskaanoni ja bestsellerite problemaatika üle ning käsitleda suurele lugejaskonnale ahvatlevaid teoseid (menu- ja hittkirjandust). Et avardada pilti sõnakunsti võimalustest, tutvustab kursus mõningaid 20. sajandi mõttevoole, millel on oluline roll kirjandusruumi kujundamisel ja mis on mõjutanud nii kirjandusteoste sisu, väljendust kui ka vastuvõttu. Sissevaade võimaldab esitada valitud tekstide näitanalüüse, samuti mõnest

mõttevoolust ajendatud tõlgendusvõimaluse lihtsamat rakendamist. Ilukirjandustekstide kõrval tuleb kursuse jooksul lugeda ka õppeteemadega seostuvat esseistikat ja kirjanduskriitikat.

Kirjanduse ja ühiskonna omavahelised suhted. Kirjandus kui ühiskonna kajastaja ning peegeldaja. Kirjandusteksti eripära kui ühiskondlike olude peegeldus. Kirjanduse sidumine autori elulooga, selle asetamine ühiskondlik-poliitilistesse raamidesse. Kirjandusteose sünni mõjutavad tegurid. Kirjandusteos kui autori individuaalsuse ja maailmavaate, koolkondliku või rühmitusliku kuuluvuse väljendaja. Kirjandusteose koht ajastus, rühmituses, traditsioonis ja rahvuskirjanduses. Lugeja maitse ning valikud. Kirjanduskaanon. Menu- ja hittkirjandus. Kirjandus ja poliitika. Poliitika kirjanduse iseloomu ja teemade määrana. Kirjandus ideoloogia levitamise teenistuses. Sotsialismiajastu kirjandus, nn sotsialistlik realism. Isikukultuslik kirjandus. Autori positsioon ühiskonnas: võimule vastandujad, võimu toetajad, vaikijad. Keelatud autorid: pagulaskirjanikud (Bernard Kangro, Kalju Lepik jt), tõrjutud autorid (Betti Alver, Uku Masing, Artur Alliksaar jt), dissidendid (Aleksandr Solženitsõn, Johnny B. jt). Ideoloogiline tsensuur: keelatud raamatud ja käsikirjad (Albert Kivikas „Nimed marmortahvlil“, Paul-Eerik Rummo „Saatja aadress“ jt). Keelatud teemad: rahvuslus (Hando Runneli luule jt), okupatsioon ja küüditamine (Valev Uibopuu „Keegi ei kuule meid“, Jaan Kruusvall „Pilvede värvid“ jt), metsavendlus (Ene Mihkelson „Katkuhaud“ jt), religioon (Ain Kalmus „Juudas“, Uku Masingu luule jt) jne. Kirjandusteoste varjatud sõnumid. Poliitilise situatsiooni kujutamine ja selle mõju inimesele (Joseph Brodsky luule; Mihhail Bulgakov „Koera süda“ või Viktor Pelevin „Omon Ra“ või David Michell „Pilveatlas“). Düstopia (Aldous Huxley „Hea uus ilm“ või George Orwell „1984“ jt). Kirjandus ja mõttevoolud. (Süva)psühholoogiline kujutamislaid kirjanduses (Margaret Atwood või William Faulkner jt). Eksistentsialismifilosoofia kirjanduses (Albert Camus või Jean-Paul Sartre). Idamaiste usundite vastukajasid läänemaises kirjanduses: zen-budismi ja taoismi mõjud (Hermann Hesse „Siddhartha“ või Jerome David Salinger „Franny ja Zooey“ või Jaan Kaplinski luule jt). Naisvaatepunkt kirjanduses (Elfriede Jelinek või Doris Lessing jt). Postkolonialistlik vaatepunkt kirjanduses (Hanif Kureishi või Arundhati Roy või Salman Rushdie jt). New age'i eluviisi kajastusi

	ilukirjanduses. Esseistika ja arvustus. Essee olemus. Kirjandus- ja kultuurilooline essee. Teema ja kirjutamisviisi valik. Esseemeistred (Umberto Eco, Stefan Zweig, Jaan Kaplinski, Viivi Luik, Lennart Meri, Hando Runnel jt). Raamatusarjad: „Eesti mõttelugu“, „Avatud Eesti raamat“, „Punane raamat“ jt. Esseekogumikud: „Eesti mütoloogiad“, „Uued mütoloogiad“ jt. Kirjanduse uurimise võimalused ja probleemid. Kirjandusteaduse ja -kriitika mõiste ning uurimisobjekt. Kirjandusteose arvustus. Teose sisu- ning keele- ja stiilikeskne arvustus. Mõisted düstopia, eksistentsialism, essee, kirjanduskriitika, kirjandusteadus, menukirjandus, naisvaatepunkt, <i>new age</i>, postkolonialism, psühhoanalüüs, sotsialistlik realism, sõjaromaan, zen-budism, taoism, tsensuur, utoopia. Õpilane loeb vähemalt kolm pikemat proosa- või draamateost ning ühe luuletuskogu kursuse õppesisus nimetatud autoritelt.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe eesti autori luulekogu, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes. 2) arutleb kirjanduse ja ühiskonna omavaheliste suhete üle, nimetab kirjandusteose loomet ja vastuvõttu mõjutavaid tegureid ja toob nende kohta näiteid; 3) iseloomustab põhjalikumalt vähemalt kahe autori loomingut, määrab nende teoste koht ajastus, voolus või rahvuskirjanduses; 4) toob loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes näiteid ajastu ja inimese kujutamisest, arutleb teoses käsitletud ühiskondlike probleemide ja väärtuste üle; 5) analüüsib kirjandusteost mõne 20. või 21. sajandi mõtte- või kirjandusvoolu kontekstis, leiab tekstist iseloomulikke tunnuseid ja näiteid; 6) eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Hindamine	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad arvestuslikud tööd (loetud proosa- või draamateoste analüüs), praktilised tööd, rühmatööd jt.
Õppekirjandus	Õpikud ja materjalid: 1. Lainvoo, M. (2016). <i>Kirjutatud maailmad</i>. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 2. Nahkur, A. (2010). <i>Kirjandus realismist postmodernismini</i>. Tallinn: Koolibri. 3. Nahkur, A. (2015). Antiigist postmodernismini. Gümnaasiumi lugemik. Tallinn: Koolibri. 4. Talvet, J. (1993). <i>Maailmakirjanduse lugemik keskkoolile</i>. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 5. Kaus, J. (2017). <i>Uuem kirjandus</i>. Tallinn: Maurus. Lingid ja lisamaterjalid: 1. ERRi arhiiv: https://arhiiv.err.ee. 2. Eesti Kirjandusmuuseumi veebileht: https://www.kirmus.ee.

G3 2. kursus „Nüüdisaja kirjandus“

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Kursuse maht, õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursus võimaldab õpilasel kirjanduse kaudu paremini mõista nüüdismaailma ning inimese ja ühiskonna suhteid, aga ka kirjanduse laiemat ühiskondlikku tähendust ja olulisust praeguses maailmas toimuvate muutuste märkamisel, teadvustamisel, mõtestamisel ja kujundamisel. Kursus, mis hõlmab olulisi kirjanduse suundumusi ning ühiskonna ja kultuuriga seotud praktikaid, põhineb 21. sajandi kirjandusel, sest ühiskondlikud muutused on olnud praegusel ajajärkul väga ulatuslikud ning murrangulised. Kursus võimaldab kirjanduse kaudu analüüsida tänapäeva ühiskonna probleeme. Kursus ei eelda kronoloogilist lähenemist, vaid võimaldab rakendada kontsentrilist teemaõpet ning eesti ja maailmakirjanduse võrdlevat käsitlemist.
Kursuse „Nüüdisaja kirjandus“ õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane 1) teab nüüdisaja eesti kirjandust (ka väliskirjandust), kirjandusinstituutsioone; 2) on harjunud otsima ja jälgima teavet ilmuvast uudiskirjandusest; 3) oskab meedia tekitatud kuvandis eristada olulisemaid kirjanikke ja esteetilise väärtusega kirjandusteoseid; 4) oskab pöörata tähelepanu tänapäeva teemadele ja probleemidele, mõeldes kaasa ja kujundades oma arvamuse; 5) on iseseisvalt mõtleval adekvaatse enesehinnanguga inimene; 6) väärtustab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuurilist aspekti.
Kursuse õppesisu	Kirjanduse roll tänapäeva ühiskonnas. Eesti nüüdisluule. Murranguaastate sõnavabadus. Luule sisulised, vormilised ja keelelised muutused. „Põrandaalune“ ja punkluule: Merca, Liisi Ojamaa, Villu Tamme, Tõnu Trubetsky. Etnofuturism: Kauksi Ülle jt. Provokatiivne keeleluule: Karl Martin Sinijärv, Kivisildnik, Contra. Intertekstuaalne luule: Hasso Krull, Kalju Kruusa. Lauldav luule: Ott Arder, Jaan Tätte, Aapo Ilves. Sotsiaalne vabavärss: Kalev Keskküla, Asko Künnap, Jürgen Rooste jt. 21. sajandi luule

	otsingud: Kristiina Ehin, Maarja Kangro, François Serpent (fs), Triin Soomets, Elo Viiding, Tõnu Õnnepalu jt. Eesti nüüdisproosa. Eestlaste paroodia ja eneseiroonia: Andrus Kivirähk „Rehepapp“ või Mihkel Mutt „Eesti ümberlõikaja“ Uusim lühiproosa: sari “Eesti novell”; Tuglase novelliauhinna laureaadid; Lilli Luuk, Piret Raud jt. Uusim romaan: Indrek Hargla või Rein Raud või Vahur Afanasjev või Urmas Vadi või BirK Rohelend või Sven Mikser või Jim Ashilevi jt. Võimalike maailmade kujutamine: Mehis Heinsaar või Indrek Hargla või Armin Kõomägi jt. Memuaarid ja päevikud: Jaan Kaplinski või Tõnu Õnnepalu. Kirjanike veebipäevikud. Eesti nüüdisdraama. Uued teemad ja vaatepunktid näitekirjanduses. Elulooline tragikomöödia: Andrus Kivirähk jt. Inimsuhete psühholoogia: Jaan Tätte, Jim Ashilevi, Uku Uusberg jt. Kirjanduslooline draama: Kivirähk. Grotesk ja absurdikomöödia: Urmas Lennuk või Urmas Vadi. Uusim näitekirjandus. Kirjanduselu ja kirjanduse institutsioonid. Eesti Kirjanike Liit, Eesti Kirjandusmuuseum. Kirjandusväljaanded. Kirjanduspreemiad. Nobeli kirjanduspreemia. Kirjanduskriitika. Kirjanduse tõlkimine. Küberkirjandus. Kultus- ja hittkirjandus. Nüüdisaja tõlkekirjandus. Owens “Kus laulavad langustid”; Colleen Hoover; Massini “Lehman Brothers”; Huellebecq; Yoko Ogawa „Majapidaja ja professor“ või Muriel Barbery „Siili elegants“ või David Mitchell „Varikirjas“ või Jari Tervo „Layla“ või Daniel Kehlmann „Maailma mõõtmise“ või Doris Lessing või Cormack McCarthy „Tee“ või Haruki Murakami „Norra mets“ või Sofi Oksanen „Puhastus“ või Andris Feldmans “Viimased tuhat aastat” jt, sari “Moodne aeg”. Mõisted: absurdikirjandus, arvustus, etnofuturism, grotesk, hittkirjandus, intertekstuaalsus, iroonia, kultuskirjandus, küberkirjandus, memuaarid, paroodia, postmodernism, punkluule, vabavärss, veebikirjandus.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: 1) nimetab õppematerjalidele toetudes tähtsamaid uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid, tunneb nüüdiskirjanduse peamisi arengusuundi; 2) analüüsib ning tõlgendab loetud kirjandusteoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teose teema, sõnastab probleemi

	ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga; 3) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeoleolu ning sõnastab mõtte; 4) arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga; seostab loetut tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega; 5) on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kaks nüüdisaja proosa- või draamateost eesti või maailmakirjandusest ja ühe luulekogu.
Hindamisviis	Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatust. Hindamise põhiline ülesanne on vahetu ja asjakohase tagasiside kaudu toetada õpilase arengut, seejuures on tähtis õpilase enda roll hindamises. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Kursusehinde moodustavad arvestuslikud tööd (loetud proosa- või draamateoste analüüs), praktilised tööd, rühmatööd jt.
Õppekirjandus	Õpikud ja materjalid: 1. Undo, M. (2017). <i>Nüüdiskirjanduse kurvid ja ristmikud</i>. Tallinn: Koolibri. 2. Kaus, J. (2017). <i>Uuem kirjandus</i>. Tallinn: Maurus. Lingid ja lisamaterjalid: 1. ERRI arhiiv: https://arhiiv.err.ee. 2. Eesti Kirjandusmuuseumi veebileht: https://www.kirmus.ee.

Eesti keel teise keelena kursusekavad

Eesti keel teise keelena 1. kursus

Õppekava	KÕK
Valdkond	Eesti keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	Eesti keel teise keelena I
Eelduskursused	B1.2 - B2.1
Lõiming	B2- ja C1-taseme keelekasutusolukorrad ja eksamiülesanded hõlmavad järgmisi valdkondi – Eesti ja maailm; kultuur ja looming; keskkond; haridus ja töö; inimesed ja ühiskond. Keeleülesanded kätkevad endas väga erinevaid teemaringe. Valdkonnad on omavahel põimunud.
Õppetöö korraldus	35 tundi auditoorselt
Kursuse lühikirjeldus	Kursus hõlmab B2-taseme testiga mõõdetavate oskuste omandamist. Eesmärgiks on liikuda eakohase C1- keeleoskustaseme saavutamisele, mis võimaldab aktiivselt osaleda ühiskonnaelus, eesti keeles õpinguid jätkata ja tööturul edukalt toime tulla. Kursuse vältel toimub keeleteadmiste arendamine suuliste ja kirjalike tekstide mõistmiseks ning koostamiseks.
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	1) oskab keelt tasemel, mis võimaldab Eesti ühiskonnas ja eestikeelses keskkonnas iseseisvalt toime tulla; 2) on võimeline jätkama õpinguid eesti keeles ning kasutama eesti keelt töökeskonnas ja ametkondlikus suhtluses; 3) arvestab suhtluses eesti kultuurinorme ja tavasid; 4) analüüsib oma teadmisi ja oskusi ning tugevusi ja nõrkusi; omandab elukestvaks õppeks motivatsiooni ning vajalikud oskused.
Kursuse õppesisu	KEELESTRUKTUURID • käänded • sihitis • kirjavahemärgid • lühendid • kokku- ja lahkukirjutamine • sõnajärg • infinitiivid • käskiv kõneviis KIRJUTAMINE • väide • tarbetekstid

Kursuse õpitulemused	• essee				
	• loob sidusaid ja loogilisi tekste; koostab ja vormistab neid vastavalt juhendile; • kasutab tarbetekstides ametlikku stiili; • parandab oma grammatikaoskusi; järgib kirjutamisel õigekirjareegleid; • mõistab ühiskonna ja keskkonna teemal keerukamate tekstide ning mõttevahetuse tuuma; • selgitab oma vaatenurka ning hindab kõnealuste seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi; suudab teha üldistusi ning kokkuvõtteid; • seostab omandatud teadmisi ka teiste eluvaldkondade teadmistega.				
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad õpitulemustest lähtuvad kirjalikud tööd ja arvestuslikud tööd tunnis.				
Hindamis-kriteeriumid		Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
	Rahuldav õpitulemus	B2.1	B2.1	B2.1	B1.2
	Hea õpitulemus	B2.2	B2.2	B2.2	B2.1
	Väga hea õpitulemus	B2.2–C1	B2.2–C1	B2.2–C1	B2.2
Õppekirjandus Õppematerjalid	Õpikud ja töövihikud: 1. Kitsnik, M. (2012). <i>Eesti keele õpik B1, B2</i>. Tallinn: Ilo. 2. Kitsnik, M. (2012). <i>Eesti keele töövihik B1, B2</i>. Tallinn: Ilo. 3. Kitsnik, M. (2013). <i>Praktiline eesti keel teise keelena B2, C1</i>. Tallinn: Künnimees. 4. Siirak, A., & Juhkama, A. (2007). <i>Kõnele ja kirjuta õigesti</i>. Tallinn: Koolibri. 5. Siirak, A., & Juhkama, A. (2013). <i>Süvenda ja täienda eesti keele oskust</i>. Tallinn: Koolibri. 6. Sooneste, M. (2005). <i>Eesti keele harjutusvara</i>. Tallinn: Varrak. 7. Sooneste, M. (2007). <i>Eesti keele töövihik</i>. Tallinn: Varrak. 8. Pool, R. (2001). <i>Rektsiooniharjutusi</i>. Tartu: Tartu Ülikool. 9. Rammo, S. (2003). <i>Eesti keele sõnavaraharjutusi</i>. Tartu: Tartu Ülikool. 10. Reins, P. (2011). <i>Eesti keele B2-taseme eksam</i>. Tallinn: Eksamikeskus.				
Lisamaterjalid	Veebiallikad ja lisamaterjalid:				
Lingid	1. B2-taseme ülesandetüüpide näidised: Innove. 2. Keeleõppe veeb: https://www.ut.ee/keeleweb2/. 3. Eesti Keele Instituudi keeleabi: http://keeleabi.eki.ee/?leht=11.				

	4. Tõlkeveeb Käänuk: http://k44nuk.ee. 5. Keeletee: https://www.keeletee.ee/coursemap.
Kursuse väljund	B2- taseme eesti keele kui teise keele riigieksami sooritamine.

Eesti keel teise keelena 2. kursus

Õppekava	KÕK
Valdkond	Eesti keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	Eesti keel teise keelena II
Eelduskursused	B1.2 - B2.1
Lõiming	B2-taseme keelekasutusolukorrad ja eksamiülesanded hõlmavad järgmisi valdkondi – Eesti ja maailm; kultuur ja looming; keskkond; haridus ja töö; inimene ja ühiskond. Keeleülesanded kätkevad endas väga erinevaid teemaringe. Valdkonnad on omavahel põimunud.
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Kursus hõlmab miinimumina B2-taseme testiga mõõdetavate oskuste omandamist. Eesmärgiks on liikuda eakohase C1-keeleoskustaseme saavutamisele, mis võimaldab aktiivselt osaleda ühiskonnaelus, eesti keeles õpinguid jätkata ja tööturul edukalt toime tulla. Kursuse vältel toimub keeleteadmiste arendamine suuliste ja kirjalike tekstide mõistmiseks ning koostamiseks.
Kursuse õppe- ja kasvatus-eesmärgid	1) oskab keelt tasemel, mis võimaldab Eesti ühiskonnas ja eestikeelses keskkonnas iseseisvalt toime tulla; 2) on võimeline jätkama õpinguid eesti keeles ning kasutama eesti keelt töökeskkonnas ja ametkondlikus suhtluses; 3) arvestab suhtluses eesti kultuurinorme ja tavasid; 4) analüüsib oma teadmisi ja oskusi ning tugevusi ja nõrkusi; omandab elukestvaks õppeks motivatsiooni ning vajalikud oskused.
Kursuse sisu	KEELESTRUKTUURID • asesõna • tingiv kõneviis • liitsõnad • omadus- ja määrsõnad • lausestus • üte • täiend • umbisikuline tegumood • mineviku ajavormid • rektsioon • kaudne kõneviis KIRJUTAMINE • artikkel • arvustus • tarbetekstid (CV, avaldus)

Kursuse õpitulemused	• loob sidusaid ja loogilisi tekste; • parandab oma grammatikaoskusi; • mõistab ühiskonna ja keskkonna teemal keerukamate tekstide ning mõttevahetuse tuuma; • selgitab oma vaatenurka ning hindab kõnealuste seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi; suudab teha üldistusi ning kokkuvõtteid; • seostab omandatud teadmisi ka teiste eluvaldkondade teadmistega.				
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad nii arvestuslikud tööd kui ka kirjalik töö tunnis				
Hindamis-kriteeriumid		Kuulamine	Lugemine		Rääkimine
	Kirjutamine				
	Rahuldav õpitulemus	B2.1	B2.1	B2.1	B1.2
	Hea õpitulemus	B2.2	B2.2	B2.2	B2.1
	Väga hea õpitulemus	B2.2–C1	B2.2–C1	B2.2–C1	B2.2
Õppekirjandus Õppematerjalid	Õpikud ja töövihikud: 1. Kitsnik, M. (2012). <i>Eesti keele õpik B1, B2</i>. Tallinn: Ilo. 2. Kitsnik, M. (2012). <i>Eesti keele töövihik B1, B2</i>. Tallinn: Ilo. 3. Kitsnik, M. (2013). <i>Praktiline eesti keel teise keelena B2, C1</i>. Tallinn: Künnamees. 4. Siirak, A., & Juhkama, A. (2007). <i>Kõnele ja kirjuta õigesti</i>. Tallinn: Koolibri. 5. Siirak, A., & Juhkama, A. (2013). <i>Süvenda ja täienda eesti keele oskust</i>. Tallinn: Koolibri. 6. Sooneste, M. (2005). <i>Eesti keele harjutusvara</i>. Tallinn: Varrak. 7. Sooneste, M. (2007). <i>Eesti keele töövihik</i>. Tallinn: Varrak. 8. Pool, R. (2001). <i>Rektsiooniharjutusi</i>. Tartu: Tartu Ülikool. 9. Rammo, S. (2003). <i>Eesti keele sõnavaraharjutusi</i>. Tartu: Tartu Ülikool. 10. Reins, P. (2011). <i>Eesti keele B2-taseme eksam</i>. Tallinn: Eksamikeskus.				
Lisamaterjalid	Veebiallikad ja lisamaterjalid: 1. B2-taseme ülesandetüüpide näidised: Innove. 2. Keeleõppe veeb: https://www.ut.ee/keeleweb2/. 3. Eesti Keele Instituudi keeleabi: http://keeleabi.eki.ee/?leht=11. 4. Tõlkeveeb Käänuk: http://k44nuk.ee. 5. Keeletee: https://www.keeteetee.ee/coursemap.				
Lingid					
Kursuse väljund	B2- taseme eesti keele kui teise keele riigieksami sooritamine.				